4 VPLIV ZIK-A NA OKOLJE

Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj je pol stoletja trdno vpet v svoje okolje, ki je pretežno omejeno na področje Bele krajine. V tem času je s svojo pestro in raznoliko dejavnostjo vplival na dvig izobrazbene ravni in splošno izobraženost prebivalstva.

Organizacija kot gibalo razvoja v okolju se predstavlja z vidika njene vizije, poslanstva, vrednot, programske celovitosti in raznovrstnosti (formalno izobraževanje kot so programi za pridobitev izobrazbe, in neformalno izobraževanje, kot so splošnoizobraževalni programi, programi za ranljive ciljne skupine), dostopnosti in odprtosti izobraževanja, enakih možnosti in spodbujanja socialne vključenosti, partnerskega povezovanja in sodelovanja ter kadrov (vlaganje v znanje zaposlenih, izbira honorarnih sodelavcev).

Vpliv organizacije na okolje lahko gledamo tudi kot pridobivanje izobrazbenega kapitala (delovno mesto, nadaljevanje izobraževanja), pridobivanje kulturnega kapitala (kakovost življenja) in pridobivanje socialnega kapitala (socialna vključenost ranljivih skupin) kakor tudi individualne koristi posameznikov (dvig izobrazbene ravni, uporabnost znanj, napredovanje na delovnem mestu, nadaljevanje študija, dvig kakovosti življenja, večja socialna vključenost) in kolektivna korist lokalnega in širšega okolja (dvig izobrazbene ravni, večja zaposljivost, večja gospodarska uspešnost).

Vizija, poslanstvo in vrednote

ZIK Črnomelj utrjuje položaj osrednje belokranjske ustanove za izobraževanje odraslih, ki nudi svetovanje in celovito ponudbo izobraževalnih in kulturnih programov. Vključuje se v evropske projekte, ki spodbujajo razvoj človeških virov in odpravljajo izobrazbeni primanjkljaj v okolju. Ustvarja takšno organizacijsko klimo, ki spodbuja zaposlene za razvoj socialnih programov in enakih možnosti za učenje. Velik poudarek daje sodelovanju in povezovanju z vsemi partnerji. Prizadeva si za večjo kakovost na vseh področjih delovanja.

Poslanstvo ZIK-a je vseživljenjsko učenje za vse in vsakogar, ki se rad uči in spreminja. Ustvarja spodbudno okolje za učenje, razvoj kulturnih programov in projektov ter razvoj

lastne gledališke ustvarjalnosti. Je osrednji kinematograf, ki vodi filmski program za vsa kina v Beli krajini.

Vrednote organizacije so pripadnost organizaciji, strokovnost, odprtost do okolja, povezovanje s partnerji in strpnost do drugačnosti.

4.1 PREPLETANJE IZOBRAŽEVANJA IN KULTURE

ZIK je v duhu s svojo vizijo, poslanstvom in vrednotami skrbno načrtoval in izvajal programsko politiko, ki je sledila močnemu prepletanju izobraževanja in kulture. Ta usmeritev je bila še posebej izražena na področju neformalnega izobraževanja in različnih projektov, tako na področju izobraževanja kot kulture.

Znanje, znanost in umetnost so deli kulture, kar predstavlja povezovalni element s projekti, ki spodbujajo ustvarjalnost mladih: likovno, glasbeno, literarno in filmsko. ZIK Črnomelj je leta 1997 ustanovil gledališko skupino, ki združuje učenje in umetniško izražanje. Prispeva k drugačnemu kulturnemu utripu kraja kakor tudi k medgeneracijskemu dialogu. Letno povprečno pripravi eno produkcijo, večinoma predstavo za odrasle. Gledališka skupina vpliva na dvig izobraževalne in kulturne ravni prebivalstva, tako z vključevanjem svojih članov v ustvarjalni proces, kot senzibilizacijo prebivalstva za duhovno rast.

V tem kontekstu je potrebno omeniti študijske krožke kot podporo gledališki skupini v fazi pridobivanja osnovnih znanj o gledališki igri, sceni, kostumih. So neformalna oblika učenja odraslih, kjer si člani ob pomoči mentorja in animatorja postavijo cilj, ki ga dosegajo z enakopravno delitvijo vlog in skupnim prizadevanjem. Tako je nastalo več gledaliških predstav, publikacij, razstav in ostalih kulturnih dogodkov.

Med projekti je bilo nekaj takšnih, ki so prispevali k ohranjanju kulturne dediščine Bele krajine s posebnim poudarkom na obujanju starih običajev, pesmi, plesov in izdelave orodij. ZIK s svojimi projekti, ki so tradicionalni ali bodo to šele postali, spodbuja ustvarjalnost mladih, in sicer glasbeno z Glasom mladih, ki traja 30 let, literarno z Župančičevo frulico, ki traja 20 let, likovno z Mednarodno kiparsko kolonijo in filmsko s Filmskim taborom Kolpa. Slednja projekta sta bila izvedena prvič v letu 2008 in imata ambicijo postati tradicionalna.

Iz naziva zavoda izhaja, da je ZIK vedno poudarjal povezanost izobraževanja in kulture v smislu učenja in uporabnosti znanj ter spodbujanja ustvarjalnosti mladih. V tem duhu je razvil naslednje kulturniške projekte:

Zap. štev.	**Ime projekta**	**Dosežki**
1.	Gledališka skupina ZIK Črnomelj, ustanovljena kot samostojno društvo, spodbujanje gledališke dejavnosti	13. leto delovanja, vsakoletna premiera, poletna gledališka šola z javno produkcijo, silvestrska predstava
2.	Glas mladih, spodbujanje glasbene dejavnosti	31-letna tradicija, širitev na mlajše od 15 let, udeležba iz vseh delov Slovenije
3.	Župančičeva frulica, spodbujanje literarne dejavnosti	20-letna tradicija, udeleženci iz vse Slovenije, sodelovanje z Goranovim proljećem
4.	Mednarodna kiparska kolonija mladih Črnomelj, v sodelovanju s partnersko organizacijo OŠ Loka Črnomelj, spodbujanje likovne ustvarjalnosti mladih	mednarodna udeležba, sodelovanje s kolonijo v Ernestinovem na Hrvaškem, razstave izdelkov v Sloveniji in tujini, prodaja izdelkov v dobrodelne namene
5.	Filmski tabor Kolpa, spodbujanje filmske ustvarjalnosti mladih	trije kratki filmi v igrani, dokumentarni in animirani delavnici
6.	Slovenski film kot ogledalo časa	izbira najstarejših slovenskih filmov, udeležba ustvarjalcev in pogovor z njimi na projekciji
7.	Dobrodelna prireditev Jasna	spodbujanje dobrodelnosti in prostovoljnega dela, pomoč ranljivim skupinam

Vir: Arhiv ZIK

V vseh letih doslej je ZIK dal velik poudarek kakovosti dela na področju kulture. S tem razume ustvarjanje svojih lastnih projektov, ki so izvirni, in spodbujajo različne ustvarjalnosti. K sodelovanju je povabil številne domače ustvarjalce in strokovnjake, ki imajo veliko znanja in motivacije za razvoj okolja, v katerem živijo. Program je bil naravnan razvojno, vsak projekt je skrbno načrtovan, ima natančno določen cilje in mednarodne razsežnosti.

Gledališče kot prostor učenja in izobraževanja

»Kakor za komedijo tudi za življenje ni pomembno, ali je dolgo, ampak ali je dobro odigrano.« /Seneka/

V kratkem prispevku, ki sva ga napisali za ta zbornik ob pomembni obletnici izobraževanja v Beli krajini, bi radi z najinim razmišljanjem in analiziranjem osvetlili gledališki oder kot prostor učenja in nenehnega izobraževanja.

Gledališka skupina ZIK Črnomelj deluje že trinajst let in v tem času smo na oder premierno postavili dvanajst predstav, tri silvestrske predstave in tri javne produkcije ob koncu Poletne gledališke šole. Poleg tega pa smo sodelovali na številnih kulturnih prireditvah na področju občine Črnomelj.

Mojca Breznik in Breda Kočevar pri predstavitvi gospodične Josipine Primožič, 2008.

Našo gledališko dejavnost smo pričeli l. 1997 z lutkovno predstavo Bara Bara pod vodstvom Darka Kočevarja, učitelja razrednega pouka, ki je leta 2008 na oder postavil nostalgično komedijo »Kava in cigaret«, katere avtor je sam.

Leta 1997 smo začeli sodelovati z dramskim igralcem Vojkom Zidarjem, ki je bil režiser petih odličnih predstav.

K sodelovanju ga je povabila naša preminula igralska kolegica Jasna Šeruga Muren, ki si je neizmerno želela obuditi gledališko dejavnost v Črnomlju. S svojimi bogatim igralskim znanjem nam je Vojko pokazal, kako biti prepričljiv na odru. Vsi smo bili brez igralskih izkušenj in željni tovrstnega znanja. Vojko je bil odličen pedagog. Od njega smo se veliko naučili. Na odru smo vedno vedeli, kje moramo stati in kdaj spregovoriti besedo.

Časa nismo imeli veliko, zato smo se morali učiti hitro in natančno. Velikokrat smo se mu smejali, ko je rekel, da bi bilo najbolje, če bi vse vloge kar sam odigral. Vsaka predstava je nov izziv: bralne vaje, učenje teksta, nova vloga, odnos do igralcev, gibanje na odru, glasnost, mimika … Vse to in še več.

Že od samega začetka delovanja gledališke skupine se zavedamo pomena izobraževanja in mu dajemo velik poudarek.

Tako smo aprila leta 1999 sodelovali z Aleksandro Schuller. Z njo smo se družili tri dni in spoznavali odrsko prezenco ter delo na odru skozi niz vaj in improvizacij. Ukvarjali smo se s pantomimo, mimiko in gibanjem. Z vsako novo igro smo začutili potrebo po novem znanju, saj smo hoteli biti vedno boljši.

Januarja 2002 smo se udeležili delavnice Pripovedovanja pravljic, ki jo je vodil pravljičar Gregor Hartman. Naučili smo se veliko novega, predvsem pa, da moramo pravljice vedno pripovedovati kot osebno izkušnjo, pri tem pa biti pošteni in iskreni.

Marca istega leta smo pod vodstvom dramskega igralca Aleša Valiča raziskovali »Umetniško besedo«. Delali smo dikcijske vaje, ogrevali glasilke, sproščali obrazne mišice, učili smo se pravilnega dihanja s trebušno prepono in pravilnega branja, pri katerem je pomembna glasnost, počasnost, sproščenost, igrivost, pavze med stavki …

Naučili smo se, da je to pomembna fizična priprava na nastop.

Vse osvojene veščine in nova znanja so nam prišla prav pri naslednji igri Hamlet v Dolenjih Guzincih, in sicer leta 2003, ko je režisersko vlogo prevzela Helena Vukšinič, prof. slovenščine in univ. dipl. lit. komparativistika. S svojimi režiserskimi izkušnjami, ki si jih je Helena pridobila z režiranjem predstav v črnomaljski gimnaziji, je prevzela krmilo naše gledališke skupine, ki jo uspešno vodi še danes. Njen način dela in učenja je bistveno drugačen, kot smo ga bili vajeni pri Vojku. Dopušča ti, da se skozi proces spoznavanja novega teksta in odkrivanja vloge, ki ti je dodeljena, sam poglobiš v vlogo in si jo oblikuješ. Ker smo igralsko že bolj podkovani, nam je ta način všeč, saj lahko na odru odigramo tisto, v kar verjamemo in kar nam je blizu. Pri učenju nam pušča svobodo, pri tem pa nas usmerja. Skozi številne vaje in veliko ur skupnega ter trdega dela nam uspe postaviti na oder novo predstavo. Z novo režiserko se je za nas se je začelo novo obdobje druženj, nastopov in izobraževanja.

V mesecu juliju 2004 smo v osrčju Kočevskega roga na Derohu izvedli prvo Poletno gledališko šolo »Umetniška beseda«. Dvodnevno druženje smo zaključili z javno produkcijo »Večer erotične poezije«. Obravnavali smo področje umetniške besede, delo s tekstom, recitacijo, sproščanje in meditacijo.

Sledilo je obdobje, ko smo se posvetili poeziji in recitacijam pesmi. Z »erotično poezijo« smo kar nekajkrat nastopali. Še sedaj velikokrat sodelujemo kot recitatorji na različnih prireditvah in proslavah.

Druga Poletna gledališka šola, ki je bila naslednje leto v Rodinah pri Vesti Vanell, je bila malo drugačna. V izvedbi Angležinje Shirlie Roden smo spoznavali kreativne in zdravilne lastnosti človeškega glasu.

Da bi se lahko posvetili študiju igre in učenju teksta, smo v domu Lipa v Črmošnjicah imeli prve intenzivne vaje za igro Hrup za odrom. Izkazalo se je, da so intenzivne vaje in tridnevno druženje zelo koristni pri nastajanju nove predstave. Zato smo imeli naslednje

intenzivne vaje pred premiero igre Schonwiesen v lovski koči na Bistrici, v OŠ Adlešiči za igro Šah mat in januarja letos v OŠ Stari trg ob Kolpi za igro Bolje tič v roki kot tat na strehi.

Leta 2007 smo na Derohu izvedli tretjo poletno gledališko šolo in naslednji dve v lovski koči na Bistrici. Tri dni se družimo ob spoznavanju kratkega dramskega dela, si razdelimo vloge, se naučimo tekst, pripravimo sceno in kostumografijo. Pri tem smo zelo izvirni in kreativni. Na koncu povabimo gledalce, ki si premierno ogledajo našo predstavo.

Leta 2008 smo uspešno izvedli »Vaje v slogu« in leta 2009 »Igralec-gledalec«. Naši zvesti gledalci so najboljši učitelji. Nikoli ne vemo, kako bodo sprejeli našo novo predstavo. Jim bo všeč ali ne? Zadovoljstvo in spoštovanje gledalcev nam je največja nagrada. Njihovi odzivi so odlični pokazatelji, kaj smo naredili dobro in kaj slabo. Predstava je živa stvar, zato imaš vedno čas, da popraviš tisto, kar ni dobro. Trenutno je v Gledališki skupini ZIK Črnomelj deset aktivnih igralcev: Andrej, Bernarda, Slavko, Jaka, Dušan, Monika, Fanika, Karmen, Breda in Mojca ter režiserja Helena in Darko. Igramo dve predstavi: nostalgično komedijo Kava in cigaret ter absurdno komedijo Bolje tič v roki kot tat na strehi.

Zelo radi vadimo in igramo na črnomaljskem odru, zato smo hvaležni ZIK-u, da nam to omogoča.

Mojca Breznik in Breda Kočevar,
predsednica in članica gledališke skupine ZIK Črnomelj

Tudi sam sem bil udeleženec izobraževanja za odrasle na ZIK-u

Ko pride človek do spoznanja, da mu izobrazba, ki jo ima, ne zadostuje za doseganje želenih ciljev in notranjega zadovoljstva, se odloči, da svoje znanje nadgradi. Sam imam to izkušnjo. Pred leti sem na Zavodu za izobraževanje in kulturo v Črnomlju končal program strojni tehnik. K odločitvi je vsekakor tudi vplivala bližina Zavoda. Ko se zdaj, po toliko letih, spomnim teh časov, imam same lepe spomine. Pridobil sem si tudi veliko prijateljev. Kar nekajkrat smo sošolci organizirali družabno srečanje.

Toni Verderber (peti z desne proti levi) s sošolci ob zaključku šolanja za strojne tehnike, 1998.

Ostale so tudi prijateljske vezi s predavatelji in zaposlenimi na zavodu. Izobraževanje je organizirano po meri odraslih ljudi, ki imajo poleg šolskih tudi veliko drugih obveznosti.

Menim, da so izobraževanja takšne vrste zelo potrebna za naš kraj, ki je oddaljen od večjih šolskih centrov. Vsem zaposlenim v ZIK-u čestitam za uspešno izpeljavo številnih programov in prireditev.

V Kulturnem domu že petnajsto leto s pomočjo ZIK-a organiziramo uspešno božično-novoletno prireditev Ob letu osorej in vsa ta leta se vedno znova izkaže, da je pogoj za uspeh dobro sodelovanje.

Zahvaljujem se vsem zaposlenim na črnomaljskem Zavodu za izobraževanje in kulturo za resnično veliko pomoč pri doseganju ciljev in čestitam za jubilejnih 50 let, ki se slučajno ujemajo z mojimi leti.

Toni Verderber,
nekdanji udeleženec

4.2 PROGRAMSKA CELOVITOST IN RAZNOVRSTNOST

Razvojna analiza ZIK-a za obdobje od 1994-2005 je pokazala, da upada število udeležencev v programih za pridobitev izobrazbe in narašča število udeležencev v splošnoizobraževalnih programih. Ta trend so na ZIK-u napovedali pred več kot desetletjem, ker čedalje več mladih končuje tako osnovno kot srednjo šolo in se povprečna stopnja izobrazbe zvišuje že na ravni izobraževanja mladine. Čeprav je brezposelnost v zadnjem letu nižja kot v letih doslej, ugotavljajo, da so na trgu delovne sile še zmeraj najbolj iskani delavci brez izobrazbe oziroma z visoko izobrazbo. Priložnost za večje vključevanje odraslih v nadaljnje izobraževanje predstavljajo zato višješolski in visokošolski izobraževalni programi.

Nacionalne usmeritve so spodbujanje višanja splošne izobrazbe prebivalstva na vseh ravneh, s poudarkom na tehničnih poklicih, ki spodbujajo zaposljivost. Druga usmeritev je spodbujanje splošnega izobraževanja, kjer poudarjajo potrebo po učenju tujih jezikov, računalništva, podjetništva in državljanske kulture.

Organizacija za izobraževanje odraslih se v tem kontekstu primarno ukvarja z izvajanjem vseh faz andragoškega ciklusa, to je ugotavljanjem izobraževalnih potreb, načrtovanjem programa, programiranjem vsebin, pripravo in organiziranjem izobraževalnega procesa, izpeljavo izobraževanja, vrednotenjem izidov.

Osnovna šola za odrasle

Delavska univerza Črnomelj je v letu 1964 organizirala oddelek osnovne šole za odrasle. Iz poročila je razbrati, da so najprej vpisovali mlajše udeležence, ki so dosegli slabši uspeh. Pri starejših udeležencih so ugotovili boljši splošni učni uspeh.

V šolskem letu 1978/79 so na Zavodu za kulturno prosvetno dejavnost pričeli izvajati osnovno šolo za odrasle, 5. in 6. razred, kot oddelek Osnovne šole Mirana Jarca Črnomelj.

OSNOVNA ŠOLA MIRANA JARCA
ČRNOMELJ

Štev.:6-487-2/78
Datum: 12.12.1978

ZAVOD ZA KULTURNO PROSVETNO DEJAVNOST
20/12-78
DU 226/78

Zavod za kulturnoprosvetno dejavnost

Č r n o m e l j

ZADEVA: odgovor na prošnjo za odprtje oddelka osnovnega izobraževanja ob delu pri vašem zavodu.

Zbor delavcev osnovne šole je na svoji seji dne 8.12.1978 obravnavale vašo prošnjo in zavzel sledeče stališče:

- dovoli se odpreti oddelek osnovne šole za odrasle pri DU v Črnomlju, kot dislociran oddelek naše šole v šolskem letu 1978/79;
- pred pričetkom pouka je potrebno izdelati organizacijski program in zagotoviti zadovoljivo kadrovsko zasedbo za poučevanje v oddelku in t to posredovati naši šoli.

Tovariški pozdrav!

Ravnateljica:
Janica Pucelj

OŠ Mirana Jarca Črnomelj je odprla oddelek osnovne šole za odrasle na Zavodu za kulturno prosvetno dejavnost, 1978.

ZAVOD ZA KULTURNO PROSVETNO DEJAVNOST

Č R N O M E L J

SLUŠATELJEM OSNOVNE ŠOLE ZA ODRASLE

Vabimo vas na sestanek, ki bo v ponedeljek 27.8.79 ob 15,30 v kino dvorani.

Prosimo, da se sestanka zagotovo udeležite, ker se bomo pogovorili o vašem delu in uspehu v 6.razredu, o izpitih, ki jih morate še opraviti, o vpisu v 7.razred.

Tovariški pozdrav !

Direktor
Janja Kamnikar prof.

Vabilo udeležencem osnovne šole za odrasle, 1979.

Že v začetku 80-tih let so imeli velike težave z vpisom, ker udeleženci z nedokončano osnovno šolo niso imeli interesa za dokončanje. Tudi delodajalci niso spodbujali svojih zaposlenih k vključitvi v osnovno šolo za odrasle.

V začetku 90-tih je ZIK ponovno obudil sodelovanje z Osnovno šolo Mirana Jarca Črnomelj, ki je bila matična šola za izvajanje programa osnovne šole za odrasle vse do leta 1998, ko je ZIK pridobil od Ministrstva za šolstvo in šport verifikacijo za samostojno izvajanje programa.

Udeleženci osnovne šole za odrasle pri likovnem pouku, šolsko leto 1997/1998.

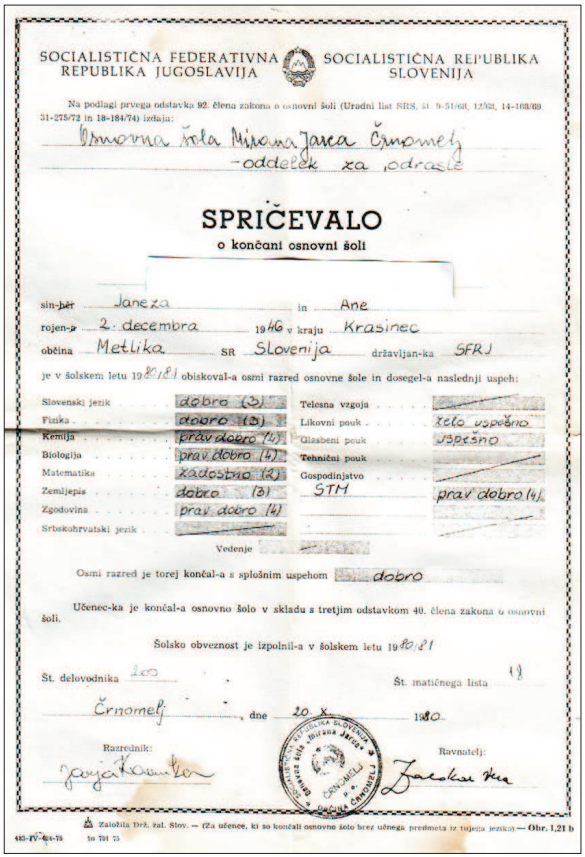

SOCIALISTIČNA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA — SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA

Na podlagi prvega odstavka 92. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, st. 9-51/68, 12/69, 14-168/69, 31-275/72 in 18-184/74) izdaja:

Osnovna šola Mirana Jarca Črnomelj
-oddelek za odrasle

SPRIČEVALO
o končani osnovni šoli

sin-hčer Janeza in Ane
rojen-a 2. decembra 1946 v kraju Krasinec
občina Metlika SR Slovenija državljan-ka SFRJ
je v šolskem letu 1980/81 obiskoval-a osmi razred osnovne šole in dosegel-a naslednji uspeh:

Slovenski jezik	dobro (3)	Telesna vzgoja	
Fizika	dobro (3)	Likovni pouk	zelo uspešno
Kemija	prav dobro (4)	Glasbeni pouk	uspešno
Biologija	prav dobro (4)	Tehnični pouk	
Matematika	zadostno (2)	Gospodinjstvo	
Zemljepis	dobro (3)	STM	prav dobro (4)
Zgodovina	prav dobro (4)		
Srbskohrvatski jezik			
Vedenje			

Osmi razred je torej končal-a z splošnim uspehom dobro

Učenec-ka je končal-a osnovno šolo v skladu s tretjim odstavkom 40. člena zakona o osnovni šoli.

Šolsko obveznost je izpolnil-a v šolskem letu 1980/81

Št. delovodnika 200 Št. matičnega lista 13

Črnomelj, dne 20. X. 1980

Razrednik: Ravnatelj:

Založba Drž. zal. Slov. — (Za učence, ki so končali osnovno šolo brez učnega predmeta iz tujega jezika) — Obr. 1,21 b

Spričevalo o končani osnovni šoli, 1980.

Preglednica: Število vpisa in uspešnost v osnovno šolo za odrasle

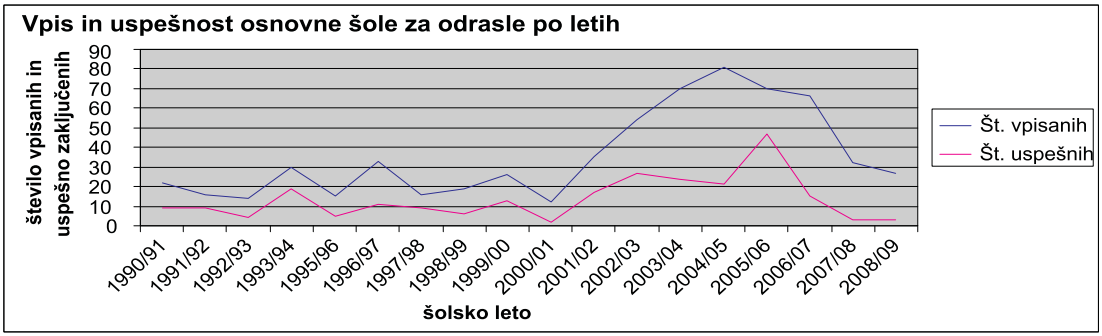

Vir: Arhiv ZIK, 2009.

Iz preglednice je razvidno, da je v obdobju skoraj dvajsetih let povprečni letni vpis okrog 35 udeležencev, bistveno manjša je uspešnost pri dokončanju posameznih razredov. Največji vpis je bil v letih 2004-2007, predvsem udeležencev Romov, kar je bil rezultat uspešnega sodelovanja belokranjskih občin, centrov za socialno delo, zavoda za zaposlovanje, osnovnih šol v Metliki in Semiču in romskih društev ter svetnikov. Do upada je prišlo zaradi neskladnosti interesov, saj udeleženci Romi niso bili motivirani za učenje niti niso videli koristi v svojem šolanju. Znanje in izobrazba jim nista bili vrednoti.

Preglednica: Število oseb, ki so končale osnovno šolo

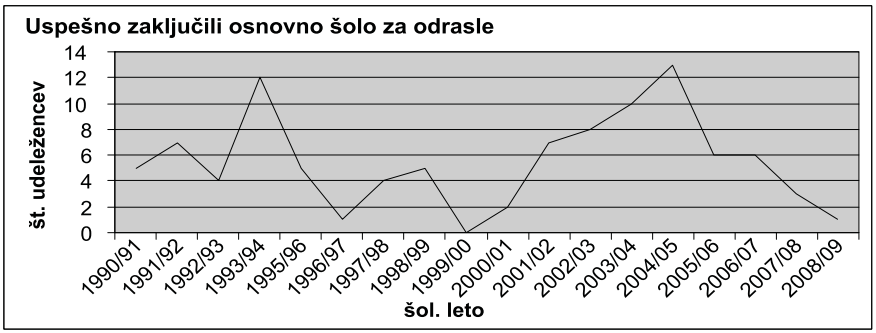

Vir: Arhiv ZIK, 2009.

Iz preglednice je razvidno, da je število udeležencev, ki so v posameznem šolskem letu dokončali osnovno šolo na ZIK-u, zelo različno. Povprečno je bilo to 6 oseb.

Oddelki OŠ za odrasle so potekali v Metliki in Semiču, predvsem v letih največjega vpisa.

Osnovno šolo za odrasle financira Ministrstvo za šolstvo in šport. Brezposelne udeležence napoti v izobraževanje Zavod RS za zaposlovanje v sodelovanju s centroma za socialno delo Črnomelj in Metlika.

Podelitev spričeval,
osnovna šola za odrasle, 2005.

Programi za pridobitev izobrazbe

Programi za pridobitev izobrazbe so se začeli izvajati v sodelovanju z matičnimi šolami že kmalu po ustanovitvi ljudske univerze, to je v letu 1960. Med prvimi je bil organiziran oddelek ekonomske šole iz Novega mesta. V letu 1964 je uspešno opravilo zaključni izpit 22 udeležencev izobraževanja. V šolskem letu 1964/65 so bili organizirani trije oddelki ekonomske šole, v katerih je bilo skupno 60 udeležencev. V začetku leta 1965 je uspešno zaključilo šolanje 9 udeležencev, organizirana pa je bila tudi dvoletna poslovodska šola, v katero se je vpisalo 31 udeležencev. Večinoma so bili to zaposleni iz podjetja Potrošnik Črnomelj, ki je bilo tudi financer izobraževanja.

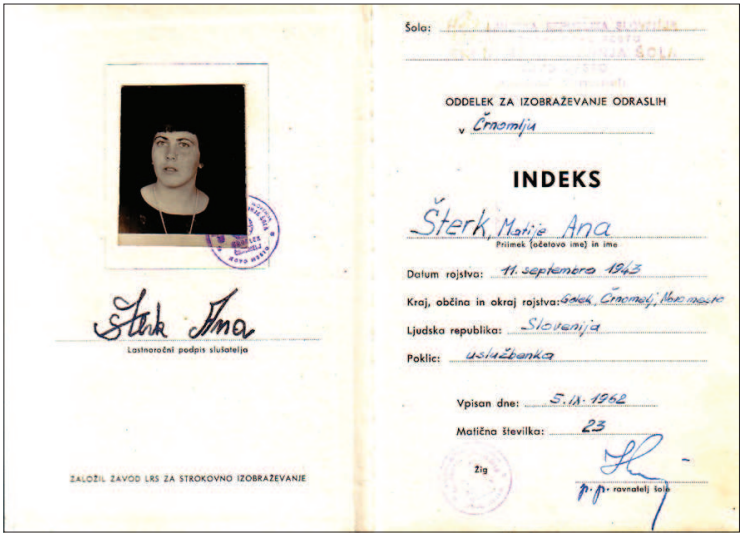
Šola:

ODDELEK ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
v Črnomlju

INDEKS

Šterk, Matije Ana
Priimek (očetovo ime) in ime

Datum rojstva: 11. septembra 1943

Kraj, občina in okraj rojstva: Gotek, Črnomelj, Novo mesto

Ljudska republika: Slovenija

Poklic: uslužbenka

Vpisan dne: 5. IX. 1962

Matična številka: 23

Zig

p. r. ravnatelj šole

Lastnoročni podpis slušatelja

ZALOŽIL ZAVOD LRS ZA STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Indeks udeleženke ekonomske srednje šole, oddelek Črnomelj, 1962.

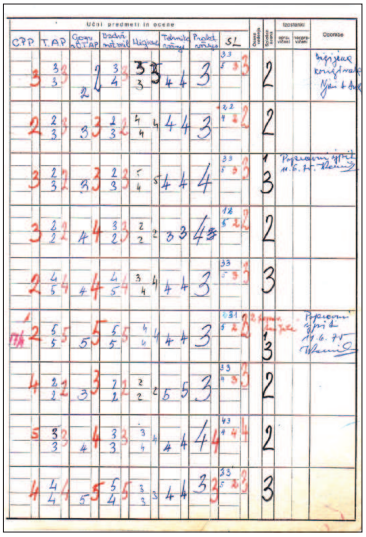

Redovalnica šole za pridobitev kvalifikacije poklicnih šoferjev, oddelek Črnomelj, šolsko leto 1974/75.

V sedemdesetih letih se je ponudba izobraževalnih programov še razširila. Organizirana je bila šola za voznike motornih vozil oziroma poklicne šoferje, avtomehanična in kovinarska šola, administrativna, poslovodska šola, šola za varuške in strojno-tehniška šola. Sodelovanje z matičnimi šolami iz Brežic, Maribora, Novega mesta in Ljubljane je bilo zelo dobro.

V letu 1989 je bil po več kot desetih letih ponovno možen vpis v program trgovinski poslovodja. V devetdesetih letih so potekali tudi drugi programi za pridobitev izobrazbe glede na potrebe v okolju. ZIK je programe za pridobitev izobrazbe izvajal pod okriljem matičnih šol, saj ni imel verifikacije za samostojno izvajanje teh programov, razen za program gradbinec I. Programi prodajalec, ekonomsko-komercialni tehnik in trgovinski poslovodja so tako potekali v sodelovanju s Srednjo trgovsko šolo Ljubljana, gradbeni

delovodja s Srednjo gradbeno in ekonomsko šolo Ljubljana, strojni tehnik s Šolskim centrom Novo mesto in tekstilni tehnik s Srednjo tekstilno, obutveno in gumarsko šolo Kranj. Udeleženci izobraževanja so se predvsem vpisovali v programa trgovec in ekonomsko-komercialni tehnik, kar je bila v veliki meri posledica sprejetja Pravilnika o minimalni izobrazbi zaposlenih v trgovinski dejavnosti. Najvišji vpis v programe za pridobitev izobrazbe je bil v šolskem letu 1994/1995, potem pa je število vpisanih postopoma upadalo.

V letu 1998 je ZIK pridobil verifikacijo za samostojno izvajanje programov za pridobitev izobrazbe trgovec, trgovinski poslovodja, ekonomsko-komercialni tehnik in strojni tehnik.

Podelitev spričeval,
program ekonomski tehnik, 1997.

☺ Na izpitu iz matematike je bilo veliko kandidatov. Potekal je v ZIK-ovi učilnici C, ki ima steklena vrata. Mladi nadzorni učiteljici sta razdelili teste in podali še zadnja navodila. Vsi so vneto začeli pisati. Ena od ZIK-ovih sodelavk je čez nekaj časa skozi steklena vrata učilnice opazila, da se nekaj rdečega plazi po tleh na hodniku. Naglo je odprla vrata. Zagledala je udeleženca v rdečih kratkih hlačah, ki je očitno zagrabil test, po vseh štirih zapustil učilnico in poskušal pobegniti. Priznal je, da je bil namenjen v bližnjo gostilno, kjer bi test lažje rešil.

Z izvajanjem priprav na izpite za pridobitev strokovne usposobljenosti za trgovca in trgovinskega poslovodjo, ki so potekali na Gospodarski zbornici Slovenije, je ZIK začel v letu 1994 in jih organiziral še naslednji dve leti.

V sodelovanju s Centrom za izobraževanje in kulturo Trebnje se je v letu 2002 organiziralo srednje strokovno izobraževanje za pridobitev poklica vzgojitelj predšolskih otrok. V letu 2005 je ZIK pridobil verifikacijo za samostojno izvajanje tudi tega programa.

Udeleženci, ki so šolanje zaključili z odličnim uspehom v programu trgovec, 1998.

Poklicna matura v programu predšolska vzgoja, 2007.

Preglednica: Število uspešnih udeležencev v programih za pridobitev izobrazbe od leta 1990 do 2009

Šolsko leto	prodajalec	ekonomsko-komercialni tehnik	trgovinski poslovodja	strojni tehnik	tekstilni tehnik	gradbinec I	gradbeni delovodja	računovodja	ekonomski tehnik	predšolska vzgoja	SKUPAJ
1990/91			29								29
1991/92			6								6
1992/93	27	15									42
1993/94	44	9	5			3					61
1994/95	55	21	8			5					89
1995/96	41	8	13			1					63
1996/97	45	36	14	12	18						125
1997/98	49	16	8								73
1998/99	19	27	9	11			9	18			93
1999/00	11	20	8	9							48
2000/01	10	36	2	11				9			68
2001/02	13	27		8							48
2002/03	8	20							2		30
2003/04	18	15							5	5	43
2004/05	10	8							10	3	31
2005/06	11	7							14	9	41
2006/07	6								13	6	25
2007/08	4								13	3	20
2008/09	3								8	2	13
skupaj	**374**	**265**	**102**	**51**	**18**	**9**	**9**	**27**	**65**	**28**	**948**

Vir: Arhiv ZIK

V letih od 1990 do 2009 je uspešno zaključilo programe za pridobitev izobrazbe 948 udeležencev izobraževanja odraslih, od tega je 344 udeležencem izdal spričevalo o zaključku šolanja ZIK, največ v programu trgovec in ekonomski tehnik.

VZOREC

REPUBLIKA SLOVENIJA

ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO ČRNOMELJ

Ulica Otona Župančiča 1, Črnomelj

ime in sedež šole

Letno spričevalo

JURE BELOKRANJEC

ime in priimek

3. 10. 1959 — datum rojstva; Novo mesto — kraj rojstva; Slovenija — država rojstva

je v šolskem letu 2009/2010 obiskoval-a 2. letnik programa

poklicno tehniškega izobraževanja; EKONOMSKI TEHNIK

vrsta in ime izobraževalnega programa

EKONOMSKI TEHNIK

naziv poklicno-strokovne izobrazbe

Dosegel-a je uspeh:

Slovenščina	odlično (5)
Tuji jezik I - angleščina	odlično (5)
Umetnost	prav dobro (4)
Matematika	prav dobro (4)
Sociologija	odlično (5)
Tuji jezik II - nemščina	odlično (5)
Gospodarsko poslovanje	prav dobro (4)
Ekonomija	prav dobro (4)
Poslovna informatika	prav dobro (4)
Pravo	odlično (5)
Poslovna matematika	odlično (5)
Kemija in poznavanje blaga	prav dobro (4)
Praktični pouk	odlično (5)

splošni uspeh 5 točk

I-ET/205

številka spričevala

Črnomelj, 30. 3. 2010

kraj in datum

mag. Irena BOHTE

razredničarka-razrednik

mag. Nada ŽAGAR

ravnateljica-ravnatelj

DZS-27107-I-1,59

SŠ-LS-08

Vzorec letnega spričevala v programu ekonomski tehnik, 2010.

Obletnice, obletnice …

Moje delo na ZIK-u se je začelo sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja, ko sem bila kot mlada učiteljica na OŠ Črnomelj povabljena, da bi učila angleščino tudi na ZIK-u. Ponudba se mi je zdela vabljiva, kajti želela sem praktično spoznati, kako je delati z odraslimi. Takrat niti slutila nisem, da me bo to delo tako prevzelo, da bo tako drugačno, pestro in zanimivo.

Število udeležencev je bilo večinoma veliko manjše kot v osnovni šoli, kar je bilo za pouk angleščine vsekakor zelo dobro. Kljub znatno manjšemu številu ur so lahko udeleženci osvojili precej znanja, saj je bilo delo velikokrat skoraj individualno, četudi nismo imeli primernih učbenikov, delovnih zvezkov pa tudi možnosti za pripravo učnih listov ni bilo. Da bi udeleženci videli, kako zgleda angleško–angleški slovar, sem velikokrat prinesla s seboj svojega. Pa vendar smo se veselili slehernega snidenja, čeprav so bila zaradi zaposlenosti nas vseh predavanja praviloma v poznih večernih urah, velikokrat v zimskem času tudi že v precej hladnih prostorih. Spominjam se majhne skupine strojnih tehnikov, ki so bili le malo mlajši od mene, kako zagnano so se učili in pripravljali na izpit na matični šoli v Krškem. Pouk smo imeli v stari kovinarski šoli ob cerkvi. Pri katedru smo sedeli mi štirje, zadaj pa so bile stružnice. Nisem imela izkušenj, kaj naj bi znali, pa tudi nobenih navodil nisem dobila. Pošteno me je bilo strah, ko so šli fantje na izpit. Toda vsi trije so bili zelo uspešni.

V spominu mi je ostal tudi dogodek, ko je prišla komisija iz matične šole v inšpekcijo na ZIK ravno na dan, ko smo imeli ustne izpite. Hotela sem pojasniti, da znanje ni ravno blesteče, čeprav so se udeleženci veliko in marljivo učili. Ravnatelj, ki je bil v komisiji, me je vprašal ali so kandidati napredovali v znanju. Seveda sem mu pritrdila in takrat je dejal: »Mlada učiteljica, ocenjujte torej napredek.« Izpiti so nato gladko stekli v zadovoljstvo slušateljev, mene in komisije. Ta nasvet me je spremljal vsa leta mojega poučevanja angleščine. Edino, kar velja, je, če pri učenju napravimo korak naprej. Pri nekaterih je ta

večji, pri drugih nekoliko manjši, še vedno pa je napredek. Predvsem pa sem se vedno trudila, da ne bi udeležencem priskutila učenja jezika.

V vseh teh letih sem učila v različnih programih, večinoma za pridobitev nove, višje izobrazbe, pa tudi v tečajih angleščine na različnih stopnjah. Ker zavod ni nikoli imel dovolj svojih prostorov za pouk, smo imeli predavanja v knjižnici in v najetih učilnicah na osnovni šoli. V začetku, ko je imel zavod svoje prostore v stari Skubičevi hiši, je neštetokrat direktorjeva pisarna, v kateri je bila velika miza, služila kot učilnica in tudi kot prostor, kjer so se opravljali izpiti. Po vseh teh treh desetletjih mojega dela na ZIK-u je prostorska stiska še vedno prisotna. Tudi letos, ko ZIK praznuje petdeseto obletnico uspešnega dela, se še vedno ubada s to problematiko. Res je, da je danes veliko boljše kot pred tridesetimi leti, saj so prostori, kjer se izvaja pouk, urejeni in opremljeni z računalniki, internetom in tudi drugih učnih pripomočkov ne manjka, pa vseeno upam, da bo zavod v naslednjem desetletju dobil ustrezne prostore, kjer bodo lahko še bolj uspešno izvajali svojo dejavnost. Slogan »Life Long Learning« ni le fraza, pač pa dejstvo, ki je v današnjem času hitrega razvoja še kako pomembno za dobrobit posameznika in družbe. Ko se odrasel, zrel človek odloči ponovno sesti v šolske klopi, je pripravljen resno delati in doseči zastavljeni cilj. Največji pedagoški izziv je pomagati nekomu, ki si zares želi pridobiti novo znanje, zlasti znanje tujega jezika, ki je v današnjem času še kako pomembno. In če delaš z ljudmi, ki bi radi nadgradili svoje znanje, in če pri tem še sam uživaš, ti ni nikoli težko, ko se zvečer odpraviš na ZIK.

Najbolj sem vesela, ko srečam nekdanjega udeleženca izobraževanja in izvem, da mu je s pridobljeno izobrazbo uspelo nadaljevati šolanje na fakulteti in je danes uspešen strokovnjak na svojem področju. Takrat mi je vedno toplo pri srcu, saj vem, da sem tudi sama vgradila kamenček v njegov poklicni mozaik.

Ob jubileju iskreno čestitam zaposlenim in želim, da bi ZIK tudi v naslednjih desetletjih opravljal svoje pedagoško poslanstvo, da njegov obstoj ne bi bil nikoli vprašljiv, saj smo učeča se družba, pripravljena na nove izzive in na učenje.

Zvonka Šterbenc,
učiteljica in udeleženka

Počasi in boječe ponovno v šolske klopi

Pred več kot desetimi leti sem počasi in boječe vstopil v prostore ZIK-a, z namenom pridobiti nova znanja in ustrezno izobrazbo. Pred vrati sem malo postal in še enkrat razmislil, ali vstopiti ali se vrniti tja, od koder sem prišel.
Odločim se za prvo in vpadem v že začeto učno ure matematike. Profesor razlaga matematične neznanke in dileme, kar me prešine misel: »Slavko, to ti bo delalo probleme!« Takoj mi postane vroče, nekajkrat si obrišem znojno čelo, da bodo enačbe in neznanke lažje našle pot v mojo glavo. Tudi profesor opazi mojo zadrego in me večkrat ošvrkne s svojim strogim pogledom. Komaj dočakam konec ure in se približam skupini sošolcev. Takoj mi odleže, ko zagledam nekaj znancev.

Nekateri so že stari izkušeni študentje in prav njihove izkušnje potrebujem. Ob poslušanju njihovih nasvetov izgubim vse strahove. Najbolj dobrodošli so njihovi praktični nasveti. Najpomembnejši je nasvet o fotokopirnem stroju, ki vse fotokopira, samo znanja iz sošolkine glave ne more. Tudi takih nasvetov je, ki niso za javnost.

Prišel je prvi izpit. Eno od vprašanj je bilo: Kaj je interpelacija? Tudi danes je ta tema zelo aktualna. Dam si duška in pišem nekako takole: »Mi, možje, dobro občutimo, kaj je interpelacija. Dostikrat smo interpelirani s strani svojih žena. Že na vratih, ko se malo pozno vrnemo domov, moramo odgovarjati na vprašanja – Kje si bil? Kaj si delal? Koliko si spil? …. Ponavadi se interpelacija nadaljuje še na postelji, če interpeliranec slučajno prej ne zaspi.« Izpit sem uspešno opravil, kot tudi vse ostale, zato sem svoj študij podaljšal še za eno leto. S tem sem dosegel načrtovano izobrazbo in se poslovil od šolskih klopi.

Študij ob delu je veliko pripomogel k dvigu stopnje izobrazbe v Beli krajini. Veliko je bilo takih, ki zaradi različnih okoliščin niso mogli nadaljevati šolanja po končani osnovni šoli. Bili pa so tudi taki udeleženci, ki so v svoji mladostni vnemi gledal šolo bolj od zunaj kot od znotraj.

Kljub težkemu začetku imam na svoje izobraževanje ob delu lepe spomine. Zadovoljen sem, da mi je bilo to omogočeno. Vzdušje v kolektivu ZIK-a, medsebojni odnosi med udeleženci in profesorji so bili pristni in domači.

Stanislav Pavlakovič,
nekdanji udeleženec

Vojak in vzgojitelj

Zaposlen sem kot vojak v Vojašnici Novo mesto. Zaradi zahtev v službi sem potreboval višjo stopnjo izobrazbe, tako da sem se odpravil na ZIK povprašat o možnostih izobraževanja, o ponudbi srednješolskih programov. Odločil sem se za program predšolska vzgoja. Vpisal sem se šele konec novembra, ko je pouk bil že kar v teku. Vodja izobraževanja mi je rekla, naj grem kar domov iskat trenirko in se takoj vključim v program. Prisopihal sem z zamudo. Odprl sem vrata učilnice in obstal. V prostoru je približno dvajset žensk ležalo na tleh. Dvajset parov oči se zazrlo vame. »Kaj bi pa vi radi?« me je vprašala predavateljica. »Hmm, na predavanje sem prišel,« sem odgovoril še vedno zmeden.

Vse so se začele smejati, saj niso pričakovale, da bom njihov sošolec, ampak so glede na mojo postavo menile, da sem prišel premikati mize ali kaj pospravljati. Na urniku je bil predmet bibarije (ples z metodiko). Mentorica me je povabila, naj se jim kar pridružim. Imel sem cmok v grlu, saj je minilo kar veliko časa, odkar sem nazadnje bil v šoli. Razdelili smo se v skupine in začeli se učiti Ježek teka, teka. Lezli smo po tleh, se kobacali, dokler se moja trenirka ni raztrgala po šivih. Po vsej začetni tremi, negotovosti in živčnosti se mi je moralo zgoditi še to. Seveda sošolke spet niso mogle zadrževati smeha.

V skupino sem se uspešno vključil in se prav dobro počutil v družbi sošolk, saj imam v službi samo moške sodelavce.

V okviru programa smo imeli tudi obvezno plavanje v Dolenjskih Toplicah. En starejši gospod nas je dlje časa radovedno opazoval. Z nami je bila zopet naša mentorica Andreja Miketič in jaz edini moški. Gospod si je razlagal, da sem tudi jaz mentor. Pristopil je in rekel, da je bil tudi on nekdaj učitelj plavanja in bi lahko pomagal, da se dekleta naučijo plavati. Pomagal bi jih držati, dokler ne splavajo, saj so punce zelo lepe, bilo bi mu v veselje delati z njimi. Razložili smo mu, da zmoremo sami, in da sošolke niso neplavalke, ampak samo urimo pravilne tehnike plavanja.

Kljub napornemu urniku in obveznostim mi je čas izobraževanja na ZIK-u ostal v prav lepem spominu. Tudi danes, po uspešnem zaključku izobraževanja, se večkrat nasmejem, ko se spomnim svojih dogodivščin med poukom.

Zapis po pripovedovanju Jožeta Kapeleta,
nekdanjega udeleženca v programu predšolska vzgoja

Nacionalne poklicne kvalifikacije

Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah je omogočil, da si odrasle osebe lahko pridobijo formalno priznanje oziroma potrdilo za spretnosti in znanje, ki ga že imajo. Postopek poteka pred komisijo za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij.

Usposabljanje za socialnega oskrbovalca, Dom starejših občanov Črnomelj, 2010.

ZIK je v sodelovanju z Domom starejših občanov Črnomelj v letu 2005 začel izvajati program priprave na preverjanje znanj in spretnosti za nacionalno poklicno kvalifikacijo socialni oskrbovalec na domu.

Program priprave je verificiran pri Socialni zbornici Slovenije. Do leta 2009 je uspešno opravilo program priprave 45 udeležencev.

ZIK Črnomelj pa je vpisan tudi v register izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij za programa romski pomočnik in romski koordinator.

Višje in visoko šolstvo

Visoka šola za organizacijo dela Kranj Univerze v Mariboru

Po podatkih, ki jih hranimo v našem arhivu, se je višješolsko izobraževanje v Črnomlju pričelo v šolskem letu 1976/77. Visoka šola za organizacijo dela Kranj Univerze v Mariboru je pričela s predavanji v oddelku proizvodno-organizacijske usmeritve v Črnomlju za 40 študentov, ki so imeli predavanja do konca 1979.

Višja upravna šola Univerze v Ljubljani

Konec leta 1977 so na Zavodu za kulturno prosvetno dejavnost Črnomelj pričeli z aktivnostmi za vpis študentov v Višjo upravno šolo Univerze v Ljubljani. Najprej so ZKPD in VUŠ podpisali dogovor o organizaciji in izvedbi tečajev za pripravo na preizkuse znanja za kandidate, ki niso izpolnjevali izobrazbenih pogojev za vpis. V šolskem letu 1978/79 so po prvotnih zapetljajih pridobili soglasje delodajalcev (organizacij združenega dela) in družbenopolitičnih organov ter zbrali 44 kandidatov za vpis v višjo upravno šolo. Ta generacija študentov je imela predavanja do leta 1981. Čez dobro desetletje, leta 1992, se je v Črnomlju ponovno vpisalo 80 študentov v višjo upravno šolo. Tudi ta generacija je študirala 3 leta.

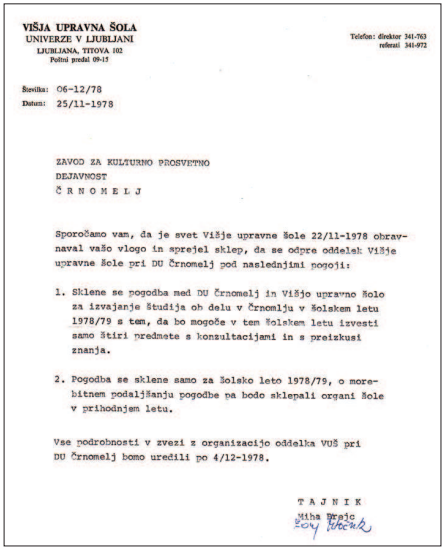

VIŠJA UPRAVNA ŠOLA
UNIVERZE V LJUBLJANI
LJUBLJANA, TITOVA 102
Poštni predal 09-15

Telefon: direktor 341-763
referati 341-972

Številka: 06-12/78
Datum: 25/11-1978

ZAVOD ZA KULTURNO PROSVETNO
DEJAVNOST
Č R N O M E L J

Sporočamo vam, da je svet Višje upravne šole 22/11-1978 obravnaval vašo vlogo in sprejel sklep, da se odpre oddelek Višje upravne šole pri DU Črnomelj pod naslednjimi pogoji:

1. Sklene se pogodba med DU Črnomelj in Višjo upravno šolo za izvajanje študija ob delu v Črnomlju v šolskem letu 1978/79 s tem, da bo mogoče v tem šolskem letu izvesti samo štiri predmete s konzultacijami in s preizkusi znanja.

2. Pogodba se sklene samo za šolsko leto 1978/79, o morebitnem podaljšanju pogodbe pa bodo sklepali organi šole v prihodnjem letu.

Vse podrobnosti v zvezi z organizacijo oddelka VUŠ pri DU Črnomelj bomo uredili po 4/12-1978.

T A J N I K
Miha Brejc

Sklep o odprtju oddelka Višje upravne šole v Črnomlju, 1978.

Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, višja poslovna šola, kasneje visoka poslovna šola

ZIK Črnomelj je od leta 1993 študijsko središče Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Prva generacija 76 študentov se je v Črnomlju vpisala v šolskem letu 1993/94 v program višje poslovne šole, ki se je v šolskem letu 1997/98 preoblikovala v Visoko poslovno šolo. Študentje iz višješolskega programa so pod istimi pogoji lahko končali svoj študij do leta 2002.

Na ZIK-u so imeli vpis neprekinjeno eno desetletje, do šolskega leta 2003/2004, ko je interes upadel. Vzroki za upad vpisa so ponudba novih programov v okolju, visoki stroški šolnine in čas trajanja študija.

V letu 2005 je Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani izvedla postopek akreditacije Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj kot dislocirane enote.

Višješolski program elektronik

Na podlagi interesa v okolju, predvsem zaposlenih v semiškem podjetju Iskra, je prišlo do odprtja oddelka Šolskega centra Velenje, Višje strokovne šole za višješolski program elektronik. V Črnomlju se je izobraževala ena generacija 27 študentov, ki se je vpisala v šolskem letu 2002/2003. Predavanja so večinoma potekala v Črnomlju, iz predmetov, kjer so potrebovali specializirane učilnice, pa v Velenju.

Inter-Es, Višja strokovna šola

V šolskem letu 2003/2004 je ZIK začel sodelovanje z Inter-esom, višjo strokovno šolo iz Ljubljane, ki je vpisala v Črnomlju 29 udeležencev v višješolski strokovni program komercialist.

Podelitev diplom prvim diplomantom višješolskega programa komercialist, Ljubljana, 2007.

Nov program ekonomist se je pričel izvajati v šolskem letu 2008/2009. ZIK pomaga pri kadrovanju in pripravi dokumentacije za imenovanje višješolskih predavateljev iz Bele krajine (trenutno sta imenovani dve predavateljici, obe z ZIK-a).

Intervju z udeleženko izobraževanja odraslih Ireno Željko

Kako se lahko na kratko predstavite?

Moje ime je Irena Željko. Zaposlena sem v podjetju Iskra Kondenzatorji d. d. v Semiču od svojega 15-ega leta. Živim v Črnomlju, sem poročena in mati dveh odraslih otrok in babica dveletnega nadebudneža. O svoji starosti ne bi govorila, lahko si jo izračunate.

»ZIK je moj faks,« je v šali povedala Irena Željko

Od kdaj poznate oziroma kako ste spoznali javni zavod ZIK Črnomelj?

ZIK Črnomelj poznam že zelo dolgo. Kmalu po končani osnovni šoli sem se vpisala v oddelek administrativne šole, vendar prave volje do izobraževanja takrat še nisem čutila. Kasneje sem se z ZIK-om srečala zopet kot honorarna sodelavka za prodajo kino vstopnic. V tem času sem podrobneje spoznala delovanje tega zavoda in vseh možnosti, ki jih nudijo prebivalstvu Bele krajine.

Kasneje ste bili dalj časa udeleženka v izobraževanju odraslih. Kdaj ste začutili željo po graditvi lastne samopodobe oziroma vlaganju v izobrazbo?

Kariero sem začela kot nekvalificirana delavka. Ob raznih spremembah in premestitvah sem pristala leta 1983 kot administrator v nabavnem oddelku. Delo je bilo zelo zanimivo, vendar sem se kmalu začela zavedati, da sem sposobna več. Takrat se je začelo.

Od leta 1992 sem bila redna udeleženka v oddelkih izobraževanja za odrasle na ZIK-u. Najprej sem končala poklicno trgovsko šolo, se nato vpisala naprej v program ekonomsko-komercialni tehnik. Sledilo je napredovanje v službi. Še en dober razlog, da študij nadaljujem. Na ZIK-u so odprli oddelek višješolskega izobraževanja – komercialist in zopet sem se vpisala ter izobraževanje uspešno zaključila. Na svoj uspeh sem zelo ponosna, saj sem tako sebi kot drugim dokazala, da se poleg vseh obveznosti v službi in doma da uresničiti želene cilje, seveda z veliko volje, odrekanja, podpore doma in v službi ter seveda pomoči ZIK-a, za kar se jim najlepše zahvaljujem.

Ste zelo odprta in komunikativna oseba, radi pomagate ljudem. Delujete tudi na humanitarnem področju. V podjetju Iskra, kjer ste zaposleni, ste bili pobudnica za zbiranje finančnih sredstev za nakup komunikatorja za invalidnega otroka. Kako vam poleg službe in domačih obveznosti vse uspeva? Kaj pa prosti čas, ga še sploh kaj ostane?

Po naravi sem res takšna, da rada pomagam ljudem in to me zelo osrečuje. V prostem času, ki si ga tudi najdem, pa imam rada sprehode v naravi in sprostitev ob raznih ročnih delih. Največje veselje pa mi predstavlja moj vnuk Timotej, ki mi še ob tako težkih trenutkih prikrade nasmeh na usta in me spravi v dobro voljo.

V nekem pogovoru ste omenili, da je ZIK Črnomelj vaša fakulteta?

Res je. V kolikor bo moji »fakulteti ZIK Črnomelj« uspelo pridobiti oddelek visoke šole, bom verjetno ponovno razmišljala o vpisu. Ravno tako razmišljam o jezikovnem izobraževanju, saj ugotavljam, da bi mi znanje le-tega zelo koristilo. Vsi moji načrti pa bodo zelo odvisni od razmer v podjetju.

Učimo se celo življenje

Teden vseživljenjskega učenja tudi v Beli krajini – ZIK ga prireja že dvanajstič – S študijem se je za vedno okužila tudi Irena Željko iz Črnomlja

ČRNOMELJ - Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj je letos že dvanajstič koordinator prireditev v času Tedna vseživljenjskega učenja v Beli krajini, ki poteka v času od 15. do 21. oktobra 2007. Tematsko je naravnan na Evropsko leto enakih možnosti za vse - ELEM 2007 in poteka pod geslom Sprejemanje drugačnosti – korak k pravični družbi. Cilj letošnjega TVU je osvetliti vlogo vseživljenjskega učenja pri preseganju diskriminacije, do katere lahko pride na osnovi šestih okoliščin: spola, rase ali narodne pripadnosti, verskega ali drugega prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

Vodja projekta **Nada Babič Ivaniš** je ob tem dejala: "Gre za najvidnejšo manifestacijo na področju izobraževanja in učenja v Sloveniji. Tudi v Beli krajini se v ta vseslovenski praznik učenja vključuje vse več soustvarjalcev, številna društva, skupine, podjetja in posamezniki. Projekt, ki ga sofinancira Ministrstvo za šolstvo in šport, letos prirejamo že dvanajstič."Letos je ZIK Črnomelj na Andragoški center Slovenije poslal predlog za priznanje za izjemne učne in strokovne dosežke v izobraževanju odraslih v letu 2007. Med dolgoletnimi udeleženci izobraževanja za odrasle jim je še posebej padla v oko **Irena Željko** iz Črnomlja. Čeprav ni prejela nagrade, pa je 46-letna komercialistke iz semiške Iskre kljub temu močno opozorila nase. Osnovno šolo je leta 1975 dokončala v Semiču. Po 17 letih dela v proizvodnji se je Irena pri 31. letih najprej vpisala na Srednjo trgovsko šolo Ljubljana in se izučila za trgovko, nato pa si je na isti šoli pridobila še naziv ekonomski tehnik. Pa se tudi tu ni ustavila. Leta 2003 se je vpisala na Višjo strokovno šolo v Ljubljano, na kateri se je v štirih letih izšolala za komercialista.

Irena Željko je komercialistka v semiški Iskri.

Njeno zavzetost pri študiju so opazili tudi v semiškem podjetju Iskra kondenzatorji. Do leta 1983 je delala v proizvodnji, nato je postala administratorka v nabavni službi, pred enajstimi leti je postala samostojna referentka nabave. Napredovala je tudi po diplomi na Višji strokovni šoli in od lani opravlja delo komercialistke v nabavi.

Irena, ki se ukvarja tudi s človekoljubnim delom, se je v letih 2004 do 2007 udeleževala tudi številnih seminarjev. Je poročena in mati dveh otrok. Njeni sodelavci in prijatelji jo poznajo kot delavno, samoiniciativno, komunikativno, vestno in urejeno osebo. Njeno delo je zelo dinamično, zahtevno in odgovorno, pri njem pa je samostojna in lojalna delodajalcu. Kljub temu da večino svojega prostega časa porabi za študij, pa je najbolj sproščajo razna ročna dela in sprehodi v naravi. Kot pravi sama, se je s študijem okužila za celo življenje. Zato obstaja možnost, da se bo prav kmalu lotila še visokošolskega študija.

Rudi Vlašič

Svetel primer vseživljenjskega učenja, Dolenjski list, 2007.

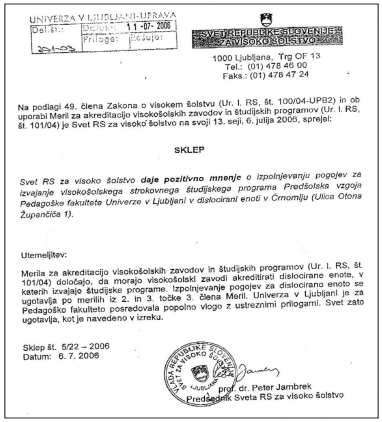

UNIVERZA V LJUBLJANI-UPRAVA
Del. št.: Datum: 11-07-2006
Priloga: Ekonomi:

SVET REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VISOKO ŠOLSTVO

1000 Ljubljana, Trg OF 13
Tel.: (01) 478 46 00
Faks.: (01) 478 47 24

Na podlagi 49. člena Zakona o visokem šolstvu (Ur. l. RS, št. 100/04-UPB2) in ob uporabi Meril za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (Ur. l. RS, št. 101/04) je Svet RS za visoko šolstvo na svoji 13. seji, 6. julija 2006, sprejel:

SKLEP

Svet RS za visoko šolstvo ***daje pozitivno mnenje*** *o izpolnjevanju pogojev za izvajanje visokošolskega strokovnega študijskega programa Predšolska vzgoja Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani v dislocirani enoti v Črnomlju (Ulica Otona Župančiča 1).*

Utemeljitev:

Merila za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov (Ur. l. RS, št. 101/04) določajo, da morajo visokošolski zavodi akreditirati dislocirane enote, v katerih izvajajo študijske programe. Izpolnjevanje pogojev za dislocirano enoto se ugotavlja po merilih iz 2. in 3. točke 3. člena Meril. Univerza v Ljubljani je za Pedagoško fakulteto posredovala popolno vlogo z ustreznimi prilogami. Svet zato ugotavlja, kot je navedeno v izreku.

Sklep št. 5/22 – 2006
Datum: 6. 7. 2006

prof. dr. Peter Jambrek
Predsednik Sveta RS za visoko šolstvo

Visokošolski program predšolska vzgoja

ZIK Črnomelj je od leta 2006 nova akreditirana dislocirana enota Pedagoške fakultete v Ljubljani za izvajanje visokošolskega študijskega programa predšolska vzgoja. V šolskem letu 2008/2009 se je pričel izvajati prvi letnik tega programa za 57 študentov.

Akreditacija dislocirane enote Pedagoške fakultete v Črnomlju, 2006.

Stalno strokovno spopolnjevanje

V šolskem letu 2001/2002 je imel ZIK objavljena in odobrena dva programa stalnega strokovnega spopolnjevanja v Katalogu programov stalnega strokovnega spopolnjevanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, ki ga je izdal Zavod RS za šolstvo. Oba programa, Izboljšanje učne uspešnosti romskih otrok in Ustvarimo gledališko predstavo, sta bila izvedena za učitelje iz Bele krajine in drugih krajev Slovenije.

Naslednje šolsko leto, 2002/2003, so bili odobreni štirje programi, in sicer: Komuniciranje z lokalnim okoljem in promocija šole, Umetniška beseda in retorika v vzgojno-izobraževalnem sistemu, Šolsko delo z disocialnimi otroki in starši ter Vnašanje elementov romske kulture v učne vsebine. Vsi štirje so bili izvedeni, le da so se v slednje tri vključili tudi drugi udeleženci, ki niso učitelji in strokovni delavci v šolah.

Komuniciranje z lokalnim okoljem in promocija šole, 2002.

Jezikovno izobraževanje

Začetki bolj intenzivnega učenja jezikov na ZIK-u segajo v drugo polovico osemdesetih prejšnjega stoletja. Konec osemdesetih sta na ZIK-u bili redno zaposleni dve jezikoslovki, tako da je ponudba jezikovnega izobraževanja v Beli krajini spremljala sodobne trende učenja tujih jezikov.

Jezikovni tečaji za odrasle

Z osamosvojitvijo Slovenije, uveljavitvijo internacionalizacije poslovanja, integracije v skupni evropski trg in prostor, z vsemi prisotnimi in vstopajočimi tujimi podjetji pri nas, je postalo znanje tujih jezikov že nuja, ne več le prednost.

Vodja jezikovnega izobraževanja ZIK je sodelovala pri razvojnem delu pri nastajanju programa izobraževanja in spopolnjevanja v tujih jezikih, ki so ga leta 1996 pripravili člani projektne skupine aktiva za tuje jezike pri Zvezi ljudskih univerz Slovenije. Program je bil podlaga za pripravo nacionalnih javnoveljavnih programov za učenje tujih jezikov za odrasle, ki so bili sprejeti leta 1999. ZIK si je med prvimi v Sloveniji pridobil verifikacijo za izvajanje javnoveljavnih jezikovnih programov.

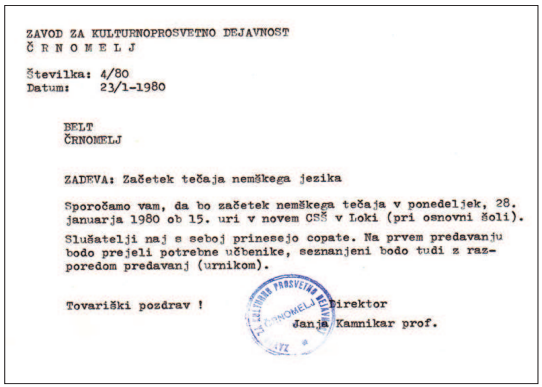
ZAVOD ZA KULTURNOPROSVETNO DEJAVNOST
Č R N O M E L J

Številka: 4/80
Datum: 23/1-1980

BELT
ČRNOMELJ

ZADEVA: Začetek tečaja nemškega jezika

Sporočamo vam, da bo začetek nemškega tečaja v ponedeljek, 28. januarja 1980 ob 15. uri v novem CSŠ v Loki (pri osnovni šoli).

Slušatelji naj s seboj prinesejo copate. Na prvem predavanju bodo prejeli potrebne učbenike, seznanjeni bodo tudi z razporedom predavanj (urnikom).

Tovariški pozdrav !

Direktor
Janja Kamnikar prof.

Obvestilo o začetku tečaja nemškega jezika za tovarno Belt Črnomelj, 1980.

ZIK ponuja možnost učenja angleškega, nemškega, italijanskega, ruskega in francoskega jezika v javnoveljavnih jezikovnih programih ali v tečajih prilagojenih željam in zahtevam naročnika ali posameznika. V zadnjem desetletju je bilo v jezikovno izobraževanje na ZIK Črnomelj od prve do pete stopnje vključenih več kot tisoč odraslih udeležencev.

Zaključek tečaja angleškega jezika v Območni obrtni zbornici Črnomelj, 2006.

Zaključek tečaja italijanščine na Območni obrtni zbornici Metlika, 2009.

Učenje romščine je zelo težko

Do tega spoznanja so prišli vsi, ki so se v Črnomlju udeležili prvega tečaja romskega jezika – Seznanjeni tudi z romsko kulturo – Če bo denar, tudi nadaljevalni tečaj

ČRNOMELJ – Pretekli teden so v okviru tedna vseživljenjskega učenja na tukajšnjem Zavodu za izobraževanje in kulturo (Zik) zaključili z 20-urnim tečajem romščine, ki se ga je udeležilo 24 tečajnikov, kar je bilo veliko nad pričakovanji. Vodila ga je romska pesnica, pevka, aktivistka in predsednica romskega društva Vešero Marina Brezar. Pomagala pa ji je vodja projektov na Zika Nada Babič Ivaniš.

Na tečaj so povabili predvsem strokovne delavce, ki se pri svojem delu srečujejo z Romi in jim bi vsaj osnovno poznavanje romskega jezika prišlo le tisko prav. Prevladovale so učiteljice, socialne delavke, vzgojiteljice, zaposlene na Ziki, med njimi pa je bil celo črnomaljski župnik. Tečaj, ki ga je sofinanciralo ministrstvo za šolstvo in šport, je bil za udeležence brezplačen, na Ziki pa upajo, da se bodo lahko zopet pripravili na raznja in pripravili še nadaljevalni tečaj. In kaj o tečaju menij nekaj udeleženki?

NADA BABIČ IVANIŠ: "Moni korisi sem pomagala pri izboru

gradiva, pripravi učnih listov, metodičnih in didaktičnih prisopih. Čeprav je bil tečaj le 20-urni, pa smo predelali zelo veliko, kar na klasičnem jezikovnem tečaju ne bi bilo mogoče. Dokaznili smo se beseditka za hove kulture in jezika. To pač sodi v moj delokrog. Sodaj tudi razumem, kako težak je vstop romskih otrok v šolo. Veliko sem po službeni dolžnosti med Romi in vedno se pogovarjam z njimi po slovensko. Romi so bili navdušeni, ko so izvedeli, da se učim romščino, ki pa mi lahka. Dobrodošel bi bil tudi nadaljevalni tečaj."

MARJANCA KOLAR: "Kot pedagoginja za semiški osnovni

šoli imam poleg ostalega dela 15 ur na teden skupinsko pomoč za romske učence. Nekaj besed sem učencu že naučil, želel pa se mi je prav, da grem še na tečaj, da romskega jezika ne bom zgolj razumela, ampak ga bom tudi govorila. Vendar je en tečaj premalo, dobro pa je, da je bil narejen vsaj prvi korak. Predvsem pa sem spoznala, da je romščina težka in bolj razumem romske prvošolčke, ki se ob vstopu v šolo začenjajo učiti slovensko."

MARINA BREZAR: "Zame je bilo poučevanje romščine nov

izziv, saj ga tudi zato, ker ni pisalo verov, ni lahko učiti. Veselila pa sem, ker so me tečajniki dobro sprejeli. Bili so neverjetno zagnani in narejali bi vse izvedbe v trenutku. Dobro pa se zavedam, ut to so spoznali tudi tečajniki, da je zgolj en tečaj premalo, da bi se lahko že dobro pogovarjali z Romi. Zato bi bil dobrodošel še kakšen tečaj."

Besedilo in fotografije: M. Bezek-Jakše

Največji porast povpraševanja na področju jezikovnega izobraževanja, največje število izobraževalnih oblik in udeležencev je bilo v šolskem letu 2003/04. Dobri rezultati na tem področju so posledica večletnega dobrega sodelovanja z belokranjskimi podjetji, predvsem s podjetji Danfoss Compressors, Iskra Semič, Begrad, Kolpa, Sun Roller Adriatica in Območnima Obrtnima zbornicama Črnomelj in Metlika. Z vstopom Slovenije v EU brez znanja jezikov enostavno ne gre. Dejstva, da je učenje jezikov gotovo naložba, ki se bogato obrestuje, se zavedajo belokranjski podjetniki in posamezniki.

Romščine se učijo učitelji in strokovni delavci iz različnih institucij, ki delajo s pripadniki romske skupnosti, Dolenjski list, 2008.

Misli pred in za katedrom

V letih, ko sem še obiskovala tečaj nemščine, in kasneje, kot sem nemščino predavala tudi sama, sem spoznala, da ni lahko sedeti niti v šolskih klopeh niti stati pred tablo. Če so se mi včasih porajala vprašanja, kako postati vzoren slušatelj, se še dandanes učim, kako postati dober predavatelj.

Že v srednješolskih letih me je želja po znanju tujih jezikov pripeljala do vrat zgradbe, kamor sem sicer zahajala le v kino. Odprla sem jih previdno, a z odločnimi besedami: »Jezika se učim že drugo leto, zdaj pa bi želela svoje znanje še izpopolniti.« Presenečena sem bila, ko sem nepričakovano zaradi premajhnega števila kandidatov namesto v drugi pristala v četrti stopnji. Na srečo je prve pomisleke premagal moj ponos, ki mi je govoril, da bi bilo zdaj res nerodno odpraviti se v pisarno in prositi, da me premestijo v skupino začetnikov. In še danes sem hvaležna tako srečnemu naključju, kot tudi mojemu takratnemu modrovanju. V skupino zagnanih udeležencev sem se hitro vključila in kmalu mi je s trdim delom postalo jasno, da sem bom tu še veliko naučila. Tudi zaradi predavateljice, za katero je bilo čutiti, da nemščino resnično obožuje in je to navdušenje prenašala na nas. Izkušnja, ki jo danes rada delim s svojimi učenci.

Naporna, a kljub temu brezskrbna leta nabiranja novega znanja vedno minevajo hitro in po zaključku študija me je pot ponovno zanesla naravnost v učilnico. Vendar sem žal morala velikokrat ugotoviti, da udeležencem v programih za pridobitev izobrazbe jezik, ki je meni tako ljub, ni ravno pri srcu. Menda je težak, pa vsi tisti členi, izgovorjava, slovnična pravila. Znašla sem se pred novimi izzivi. Kako prepričati udeležence, da naj vendarle ne obupajo že na samem začetku? Kako jim povedati, da je znanje tujih jezikov še kako pomembno in da je jezik tisti, ki nas povezuje med seboj?

Pomemben je vsak še tako majhen korak, ki ga naredimo na poti do več znanja. Pri tem verjamem v neprecenljivost pozitivne vzpodbude, ki nam jo dajejo drugi ljudje. Sproščeni,

nasmejani ljudje, ki verjamejo vase, se bodo zagotovo naučili veliko več. In v današnjem času smo primorani nenehno učiti se drug od drugega. Vem, da nas izkušnje in znanje obojestransko bogatijo in da smo zaradi tega boljši ljudje - boljši udeleženci izobraževanja in boljši predavatelji.

Mija Penca Vehovec,
nekdanja udeleženka in učiteljica

Uporabnost znanj pridobljenih na ZIK-u

Znanje, ki smo ga pridobili v rednem šolanju, zastara. Potrebno ga je nenehno nadgrajevati, če želimo ostati v stiku z razvojem. Ne glede na naša leta, izobrazbo in izkušnje.

Vseživljenjsko izobraževanje je edina garancija za varnost. Pomena izobraževanja se v današnjem času dobro zavedajo vsa uspešna podjetja, saj izobrazba in znanje predstavljata pomemben dejavnik sodobne družbe in njene prihodnosti. Na tem področju lahko delodajalci veliko postorijo sami in pomagajo svojim zaposlenim.

V Kolpi zaposlenim omogočamo izobraževanje za pridobitev višje stopnje formalne izobrazbe in številne oblike izpopolnjevanja znanja z različnih strokovnih področij. Prav tako zaposlenim omogočamo učenje tujih jezikov, pridobivanje znanja in veščin s področja vodenja, komunikacije, osebnega razvoja, področja kakovosti, računalništva in informatike. V Kolpi od vseh zaposlenih, ki se izobražujejo, pričakujemo, da pridobljeno znanje in veščine uporabijo pri delu.

Z ZIK-om uspešno sodelujemo na področju izobraževanja že vrsto let. Delavce

vključujemo v splošnoizobraževalne programe, to so tuji jeziki in računalništvo, v programe za pridobitev izobrazbe in trenutno imamo vključeno že tretjo skupino, šteje 24 zaposlenih, v program »računalniška pismenost za odrasle«. S sodelovanjem smo zadovoljni, imajo usposobljen in prijazen kader.

V prihodnosti vam želim, da vsem, ki se radi učijo, ponudite nove, kakovostne izobraževalne programe in še naprej ustvarjate takšno organizacijsko klimo, ki bo zaposlene vzpodbujala k učenju.

Hvala vam za dobro sodelovanje.

Štefka Zvonkovič,
vodja kadrovske službe Kolpa d. d.

Ljubezen na prvi pogled

Bilo je v jeseni leta 1991. Na ZIK-u je bil razpis tečaja za nemščino. Takrat sem delala v Beti Črnomelj, v skladišču, kjer je bilo veliko izvoza za Nemčijo.

V trenutku sem se odločila, da se vpišem na ta tečaj. Prvi dan srečanja je bil spoznavni. Sedeli smo v »krogu«. Enemu od sošolcev sem takoj padla v oči. Deležna sem bila številnih njegovih pogledov. Očitno mu je bil všeč moj ročno spleten moder pulover in čudovita bela bluzica s čipko. Po vsej verjetnosti tudi jaz. Naslednjič je z namenom, da bi se mi približal, že potreboval nekaj vzorcev tekstila. Na osnovni šoli Mirana Jarca je med drugim poučeval tudi gospodinjstvo. Nekaj časa, oziroma kar nekaj mesecev, nisem hotela niti opaziti dvorjenja.

Prišlo je novo leto 1992. Ko smo si voščili, sem se odmaknila, da me ne bi slučajno poljubil. Ker pa je vsem veselo voščil in vse sošolke celo poljubil, se nisem mogla izogniti, da ne bi

tudi mene. Še sedaj se spomnim močne rdečice na obrazu, oziroma žarečih lic, saj mi je bilo nerodno.

Najina romanca se je počasi začela. Posledično sva jeseni 1993 postala mož in žena in dobila tudi prvorojenca Jana.

Da, da, to je njen del zgodbe. Moški vidimo ljubezen skozi drugačne oči.

Ko sem se vpisal na tečaj nemščine na ZIK-u, kjer sem tudi honorarno poučeval kemijo in biologijo v osnovni šoli za odrasle in v oddelkih trgovske in ekonomske smeri, nisem niti slutil, v kakšno mrežo se bom zapletel.

Staremu 27 let, mi je v oko padlo simpatično dekle, lepih oblin, dolgih, temnih kodrastih las, s katerimi je pogosto opletala in bila še kako ponosna na njih. Ob vsaki besedi, kaj šele stavku, je močno pordela, oči pa so ji postale iskrive in svetlikajoče, kakor da gledajo Boga. Sestrična Erika mi je povedala, da je še samska, vendar, ko je bilo že prepozno, tudi da je »šarf«.

Vsakič, ko sem jo ogovoril, je nehote zardela, lica so ji postala lepe roza-rdeče barve, oči pa zapeljivo svetleče. Rada se je tudi smejala, kar niti ni čudno, saj sem pogosto poskrbel, da smo se vsi smejali. Naša super ljubezniva, mlada in dobra profesorica nemščine, gospa Nada Babič Ivaniš, je bila razumevajoča in nas je vse skupaj pri učenju težkega jezika vzpodbujala. Njena izgovorjava Hochdeutschsprache je bila nekaj posebnega; trde besede so dobile neko posebno mehkobo.

Kaj kmalu najin odnos ni bil več samo dvorjenje in govoričenje. Gospodična Rozalija, oziroma Zalka, je bila v nadaljevanju tečaja vesela, če sem jo na ZIK pospremil. Pri tem je še kako pazila, da je zapeljivo hodila in postajala vse bolj prikupna. Njeno stalno zatrjevanje, da se ne bo omožila in da bo večno sama, se je kar hitro izjalovilo.

Najina nemščina je postala vse bolj praktična, saj sva na sprehodih od Butoraja do otoka ljubezni – Zorencev – ponavljala sladke in opojne besedice »Ich liebe dich«. Danes to slišim le v letni izdaji in ko bi to vedel takrat, bi to prakticirala še večkrat in pogosteje.

Ljubezen na prvi pogled nima pameti, a se razum pojavi čez leta. Morda bi bilo dobro po toliko letih iti še na kakšen jezikovni tečaj, npr. francoščine, ali pa bi bilo bolje poučiti se o medsebojnem spoštovanju in kako ohranjati ljubezen še naprej.

Priznati morava, da se rada spominjava prijetnih uric na tečaju nemščine in da se še vedno pozdravljava s sošolkami in sošolci. Številne naučene besede, glagoli in spregatve so odšle v pozabo, »Ich liebe dich« pa sva si dobro zapomnila.

Rozalija Hudelja, nekdanja udeleženka
Alojz Hudelja, nekdanji udeleženec in učitelj

Izpiti iz tujih jezikov za odrasle za pridobitev javnoveljavne listine

ZIK Črnomelj je od začetka, od leta 2001 pooblaščeni izpitni center Državnega izpitnega centra za izvajanje izpitov za preverjanje znanja tujih jezikov za odrasle za pridobitev nacionalne javnoveljavne listine. Preverjanje znanja tujih jezikov se opravlja iz angleščine, nemščine, italijanščine in francoščine po javno veljavnih izobraževalnih programih, ki jih je sprejel minister za šolstvo in šport. Po uspešno opravljenem izpitu dobijo kandidati javnoveljavno listino. Izpiti so pripravljeni ob upoštevanju priporočil Sveta Evrope.

Naloge za zunanje preverjanje znanja pripravijo skupine strokovnjakov, ki jih imenuje Državni izpitni center. Člani ekspertne skupine pripravljajo in izvajajo tudi usposabljanja za zunanje ocenjevalce oziroma izpraševalce na izpitih. Vodja jezikovnega izobraževanja ZIK Črnomelj je od začetka članica ekspertne skupine za

Jezikovni izpiti tudi v Črnomlju

ČRNOMELJ - Od letošnjega junija bo kot javno veljavno nacionalno dokazilo o znanju angleščine, nemščine, francoščine ali italijanščine pri odraslih veljala le listina, ki jo bo izdal Državni izpitni center. Prejeli pa jo bodo tisti, ki bodo uspešno opravili zunanje preverjanje znanja tujih jezikov za odrasle na osnovni ali višji ravni po javno veljavnih programih, ki jih je potrdil Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih. Ena od pooblaščenih izpitnih organizacij, ki sprejema prijave za izpite in jih izvaja, je tudi Zavod za izobraževanje in kulturo (Zik) iz Črnomlja. Vodja izobraževanja na Ziku Nada Barič Ivaniš pa je bila imenovana v ekspertno predmetno skupino za nemški jezik kot sestavljavka eksternih izpitov pri Državnem izpitnem centru.

Belokranjci so imeli možnost med prvimi opravljati izpite iz tujih jezikov v Črnomlju, Dolenjski list, 2001.

nemščino, tri honorarne sodelavke pa so usposobljene izpraševalke ocenjevalke.

Na rednih izpitnih rokih je ZIK Črnomelj imel 31 kandidatov za preverjanje znanja iz angleškega jezika na višji ravni in 9 kandidatov iz nemškega jezika. Vsi kandidati so si pridobili javnoveljavno listino.

Zgodnje učenje tujih jezikov

ZIK Črnomelj je v Beli krajini odigral pionirsko vlogo pri uvajanju zgodnjega učenja tujih jezikov za otroke in mladostnike. S tečaji angleščine za otroke in mladostnike so na ZIK-u začeli konec osemdesetih let prejšnjega stoletja. V začetku devetdesetih se je zgodnje učenje angleščine in nemščine razširilo po celi Beli krajini.

Zaključna učna ura za starše otrok v tečaju angleščine, 1994.

Po podatkih Razvojne analize ZIK Črnomelj je bilo od šolskega leta 1996/97 do leta 2004/05 v izobraževanje vključenih 705 otrok, realiziranih 2854 pedagoških ur učenja in organizirano 65 različnih programov. ZIK Črnomelj je pri organizaciji jezikovnih tečajev sodeloval z belokranjskimi osnovnimi šolami in vrtci. Do upada vpisa v jezikovno izobraževanje otrok je prišlo zaradi zgodnjega uvajanja učenja tujih jezikov v šolah in uvajanja drugega tujega jezika v devetletki.

Slovenščina za tujce

ZIK Črnomelj je bil med prvimi izvajalci tečajev in izpitov iz slovenščine za tujce. Začetki učenja slovenščine kot tujega jezika segajo v leto 1988, ko je bil verificiran javnoveljavni program Slovenščina za hrvaško/srbsko govoreče. Leta 1992 si je tudi ZIK pridobil

verifikacijo novega programa Slovenščina za tujce, ki je bil prilagojen novemu položaju slovenščine kot državnega jezika. Po letu 1992 se vse več tujcev zaradi najrazličnejših potreb, namenov in ciljev odloča za učenje slovenščine. Pooblaščene izpraševalke za slovenščino za tujce na ZIK-u so sodelovale pri predlogih za prenovo programa.

Učenje slovenskega jezika v Metliki, 2006

Od leta 1996 se priprave in izpiti izvajajo na treh ravneh: osnovni, srednji in višji ravni. ZIK je pooblaščena izpitna organizacija Izpitnega centra Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Izvaja jezikovne tečaje in izpite na osnovni ravni, ki jih udeleženci potrebujejo za pridobitev slovenskega državljanstva.

Od leta 1996 do 2009 je izpit iz slovenščine za tujce na osnovni ravni na ZIK-u Črnomelj opravljalo 797 kandidatov.

☺ Kandidat na izpitu iz slovenščine za tujce ja moral napisati nasprotje od pridevnika debel. Izpraševalka mu je na ustnem delu izpita poskušala pomagati: »Rečemo, da je človek debel. Kaj pa nasprotno? Kako zgleda, če ni debel?«
- »Slabš',« je kot iz topa odgovoril udeleženec.

Računalniško izobraževanje

ZIK Črnomelj od leta 1994 ponuja odraslim možnost vpisa v računalniško izobraževanje, tako za pridobitev osnovnih znanj, kot v nadaljevalne tečaje. Izvedba računalniških tečajev poteka predvsem v sodelovanju z belokranjskimi podjetji in zavodi.

Veliko računalniškega izobraževanja za brezposelne osebe je bilo organiziranega v šolskem letu 2000/01 v okviru projekta Phare Lien »Izobraževanje mladih brezposelnih v Sloveniji«. V letu 2006 pa je bil ZIK Črnomelj partner v projektu »Računalniško opismenjevanje brezposelnih na širšem področju Dolenjske in Bele krajine«, ki ga je izvajal Šolski center Novo mesto. Brezposelni udeleženci so se v okviru projekta pripravljali na opravljanje izpitov za pridobitev evropskega računalniškega spričevala.

Za učenje računalništva nikoli ni prepozno, 2008.

Zanimanje za računalniško opismenjevanje v zadnjih letih raste tudi med starejšo populacijo in osebami z nižjo stopnjo izobrazbe, še zlasti od leta 2006, ko je ZIK pridobil finančna sredstva za izvajanje računalniškega izobraževanja na javnem razpisu Ministrstva za šolstvo in šport in Evropskega socialnega sklada. S tem je omogočil brezplačno računalniško izobraževanje, v 60-urnem javnoveljavnem programu Računalniška pismenost za odrasle, tudi ranljivim ciljnim skupinam (brezposelnim, starejšim odraslim in Romom) in zaposlenim odraslim, predvsem osebam z osnovnimi in nižjimi poklicnimi kvalifikacijami. Ob organiziranem računalniškem izobraževanju pa imajo udeleženci izobraževanja možnost spletnega učenja, ki je eno izmed najsodobnejših oblik samostojnega učenja.

Temeljni namen teh programov je popularizirati in spodbuditi splošno računalniško pismenost med odraslimi in omogočiti ljudem aktivno vlogo v informacijski družbi ne glede na starost ali doseženo izobrazbo. S pomočjo strokovnjakov s področja računalništva se udeleženci izobraževanja naučijo uporabljati osebni računalnik in spoznajo prednosti njegove uporabe za vsakdanje življenje.

ZIK Črnomelj je v letih od 1998 do 2000 ponujal računalniško opismenjevanje tudi za otroke. Otroci so se vključevali v Miškino malo šolo računalništva in program Tudi malčki znamo brati.

Otroci iz vrtca spoznavajo miško pri računalništvu, 1997.

Klik do računalniškega znanja na ZIK-u

Bum računalniškega opismenjevanja, ki se je v 90 letih začel v Sloveniji, se ni izognil niti Črnomlju.

In prav ZIK je bil tisti, ki je imel med prvimi sodobno opremljeno računalniško učilnico, v kateri sem leta 1996 tudi sama začela svojo predavateljsko pot.

In tako kot otroci začnejo z vrtcem, sem tudi jaz začela s predavanjem vzgojiteljicam iz vrtca, ki so se spraševale, kaj je to računalnik. »Uf, kako to razložiti na najbolj enostaven način?« Računalnik je takrat predstavljal vse, rešitev vseh problemov, orodje, ki ti izpolni vse želje. In tako smo začeli z Miškino malo šolo računalništva.

Z grafičnim okoljem Windows so se pojavile tudi miške, s kateri smo klikali po zraku, zaslonu, dokler nismo ugotovili, da imajo mesto na mizi, pravzaprav na podlagi namenjeni le njim in da z enim kazalcem oz. klikom dosežeš prav vse.

Vrata računalniške učilnice je do danes odprlo veliko Belokranjcev, željnih računalniškega znanja.

Ogromno je podjetij in ustanov, otrok, aktivnih odraslih in upokojencev, ki so na ZIK-u okusili vsaj malo osnov s tega področja.

Poleg tečajnih oblik pa se je v računalniški učilnici odvijal tudi pouk, saj je računalništvo postalo obvezen predmet v srednjem in poklicnem izobraževanju, ki se je izvajalo na ZIK-u. Zanimivo predavanje je bilo pri predmetu računalništva v OŠ za odrasle (oddelek Romov), kjer se ni dalo drugače, kot veliko ur preživeti na www.avto.net. Le na takšen način sem jih pridobila na svojo stran in le tako nisem ostala sama v učilnici.

Tako kot je ZIK na vseh področjih strmel za čim boljšim, tudi na tem področju ni zaostal, prilagajal se je potrebam udeležencev in skrbel za sodobno tehnologijo. Iz temnih prostorov izpod odra, kjer sem skupaj z udeleženci preživela lepe ure tudi ob poslušanju raznih pevskih zborov in deklamacij, smo se preselili v novo sodobno opremljeno računalniško učilnico, znano kot učilnica C, kjer pouk še danes poteka tako, kot smo si to računalniško pot zastavili davnega leta 1996.

In kako, da sem po tolikih letih tudi jaz še na ZIK-u? Mislim, da tako kot se dobro počutijo udeleženci, ki se zadovoljni vračajo nazaj na kakšen obnovitveni nadaljevalni tečaj, se tudi jaz tu dobro počutim. Prijetno je delati z udeleženci, ki so ti hvaležni za vsak nasmeh in namig kako rešiti računalniški problem, in prav tako s prijetnim osebjem na ZIK-u, ki ima zmeraj razumevanje za včasih utrujene predavatelje. In ko včasih utrujen prideš domov, te ta pozitivna energija in obojestransko zadovoljstvo držita pokonci, da vztrajaš toliko časa.

Karmen Šimec,
učiteljica in udeleženka

Središče za samostojno učenje (SSU)

Središče za samostojno učenje je na Zavodu za izobraževanje in kulturo Črnomelj začelo delovati na občinski praznik Občine Črnomelj 19. februarja 1999. Središče je bilo med prvimi v Sloveniji in je edino v Beli krajini.

S tem projektom Andragoškega centra Slovenije, ki ga finančno podpira Ministrstvo za šolstvo in šport, je omogočeno širšemu številu ljudi, da se brezplačno vključijo v izobraževanje ne glede na starost, spol, zaposlitev ali izobrazbeni status. Na Zavodu za izobraževanje in kulturo Črnomelj ponujajo prostor, ki je namenjen učenju odraslih ob pomoči računalnikov, priročnikov in multimedijskega gradiva. Prednost učenja v SSU je, da si uporabniki samostojno izbirajo vsebino in čas učenja, ritem in način, ki ga prilagodijo svojim interesom in zmožnostim. Uporabnikom je omogočena tudi pomoč pri učenju, ki jo nudijo strokovno usposobljeni mentorji.

Učenje, ki je dostopno prav vsem

V Črnomlju so odprli prvo središče za samostojno učenje v Beli krajini in že petindvajseto v Sloveniji - V začetku brezplačno učenje jezikov in računalništva

ČRNOMELJ - Na tukajšnjem Zavodu za izobraževanje in kulturo (ZIK) so konec preteklega tedna odprli središče za samostojno učenje, sicer že 25. v Sloveniji, a prvo v Beli krajini. Prednost središča je v tem, da je dostopno vsem Belokranjcem ne glede na starost, izobrazbo, spol in plačilne sposobnosti. Je namreč brezplačno.

V preurejenem prostoru v kulturnem domu so od 10. do 20. ure na voljo štiri učna mesta. Prijave zaradi priprave urnika učenja zbirajo v Žiku. V začetku se bodo ljudje lahko učili angleščine, nemščine, slovenščine in računalništva, pozneje pa bodo program dopolnjevali glede na povpraševanje po novem znanju. Čeprav posik poteka na računalnikih, ni potrebno predhodno znanje računalništva. Sicer pa bo v središču, kjer poteka tudi učna pomoč brezposelnih brezposelnim, ki jo vodi **Sabina Sebalj**, mogoče vsak trenutek dobiti pomoč zaposlenih v Žiku.

Kot je ob otvoritvi povedala **Irena Benedik**, vodja projekta Razvoj organiziranega samostojnega učenja v Andragoškem centru Slovenije, so s projektom pričeli pred šestimi leti. Sedaj so na pol poti, saj načrtujejo odpreti v Sloveniji 50 takšnih središč. Po dosedanjih izkušnjah sodeč, v središča za samostojno učenje najpogosteje zahajajo ljudje s srednjo izobrazbo, stari do 35 let, vendar v enaki meri ženske kot moški. Ker je približno polovica vseh tovrstnih učencev brezposelnih, pričakujejo tudi državno pomoč.

Direktorica Žika **Nada Žagar** je ob otvoritvi dejala, da so doslej zaradi redke naseljenosti, oddaljenosti od večjih središč in nizke povprečne stopnje izobrazbe za nekatere izobraževalne programe težko zbrali dovolj ljudi. Prepričana je, da se bo z dostopnostjo središča za samostojno učenje prav vsem ljudem tudi pri njihovem izobraževanju marsikaj spremenilo. Ali kot je dejal Črnomaljski podžupan **Andrej Kavšek**, ko je s šolskim zvončkom simbolično naznanil začetek učenja: "Sedaj smo na vrsti Belokranjci, da se pričnemo izobraževati."

M. B.-J.

SAMOSTOJNO DO ZNANJA - Črnomaljsko središče za samostojno učenje, ki ga vodi Nada Babič Ivanič, je že takoj po otvoritvi pritegnilo zanimanje vedoželjnih Črnomaljcev. Zanimivo je, da so se za razliko od slovenskega povprečja za izobraževanje začeli najprej zanimati predvsem občani v zrelih letih. (Foto: M. B.-J)

Odprto središče za samostojno učenje, Dolenjski list, 1999.

Udeleženci najpogosteje uporabljajo internet, računalnik za izdelavo seminarskih ali diplomskih nalog, gradivo za učenje angleščine, nemščine, matematike in slovenskega jezika za tujce. V posameznem šolskem letu se v SSU povprečno uči več kot dvesto uporabnikov, ki opravijo približno tri tisoč ur samostojnega učenja.

Poleg udeležencev izobraževalnih programov na ZIK-u tudi organizacije civilne družbe (npr. romska društva), ki nimajo svojih računalnikov, pogosto uporabljajo storitve SSU.

V SSU-ju so se belokranjski priseljenci učili slovenščino, 2007.

Središče za samostojno učenje, ZIK Črnomelj.

Delavnice

Odrasli se učimo drugače, Novo mesto, 1998.

Za brezposelne osebe je ZIK Črnomelj v letih od 1997 do 1999 izvajal delavnici Odrasli se učimo drugače in Odkrivanje poklicnega cilja. Delavnica Odrasli se učimo drugače je temeljila na spoznavanju značilnosti izkustvenega življenja, motivacije, učnih ciljev, metod učenja in učnih tipov posameznikov. Delavnica Odkrivanje poklicnega cilja pa je bila namenjena odkrivanju sposobnosti posameznika, njegovim poklicnim interesom in spodbudi za vključitev v izobraževanje. Pri izvedbi je ZIK sodeloval z Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje, Območno službo Novo mesto in pokrival izobraževalne potrebe brezposelnih na Dolenjskem in v Beli krajini. Delavnice so potekale v Beli krajini in v Novem mestu ter Trebnjem.

Informacijsko-motivacijski program Izkušnje na poti uspeha je ZIK prijavil na javni razpis Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. V letu 2004 je v okviru tega programa izvedel izobraževanje za težje zaposljive brezposelne osebe na področju Bele krajine in Dolenjske. V letu 2005 pa je za mlajše brezposelne osebe potekal program Informacijski centri iskalcev zaposlitve, z namenom informiranja in motiviranja teh oseb za bolj aktivno iskanje zaposlitve.

ZIK Črnomelj pa pripravlja delavnice tudi za zaposlene osebe. V letih 1998 in 1999 je, za zaposlene v belokranjskih podjetjih: Esol d. o. o., Komunala Črnomelj d. o. o. in Eki d. o. o., izpeljal delavnici Kako postati še boljši vodja in Osebni razvoj delavca in medosebna komunikacija. Obe delavnici so pripravili in izpeljali strokovni delavci ZIK-a, poudarek pa je bil na motivaciji zaposlenih za delo in komunikaciji med zaposlenimi.

Kako postati še boljši vodja,
delavnica za vodilne v podjetju EKI, 1996.

Kultura podjetja,
delavnica za zaposlene v podjetju EKI, 1999.

Druga izobraževanja

Veliko izobraževanja je potekalo na podlagi zakonskih predpisov. Takšen program je bil tudi tečaj higienskega minimuma, ki se je izvajal že od sedemdesetih let 20. st. naprej, vse do leta 2003. Vključevali so se predvsem zaposleni iz gostinske in trgovinske dejavnosti. Za vinogradnike in gostince je bil v letu 1999/2000 organiziran tečaj kletarjenja in stekleničenja vin.

Knjigovodske tečaje za potrebe podjetij se je organiziralo že v sredini šestdesetih let. V času od 1993 do 1996 je potekal program Vodenja knjig v obrti. Usposabljanje za knjigovodska dela se ponovno začne izvajati v letu 2007, predvsem v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje.

Organizator tečaja Zavod za kulturnoprosvetno dejavnost Črnomelj
Številka: 21

POTRDILO

o opravljenem izpitu za pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in osebni higieni

Na podlagi 11. člena zakona o zdravstvenem nadzorstvu nad živili (Uradni list SRS, št. 17/75) ter 10. čl. pravilnika o organizaciji tečajev in opravljanju izpitov za pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in osebni higieni za osebe, zaposlene v proizvodnji ali prometu z živili (Uradni list SRS, št. 3/76), izdaja

izpitna komisija pri Zavodu za kulturnoprosvetno dejavnost Črnomelj

imenovana z odločbo št. 170 z dne 20.5.1982

POTRDILO

da je ton ~~gen~~

roj. 2.12.194[illegible] zaposlen/a v BETI Metlika

dne 25.5.1982 opravljal/a pred izpitno komisijo izpit za pridobitev osnovnega znanja o higieni živil in osebni higieni, pri katerem je dobil/a oceno

~~opravil/a~~ - ~~XXXXXXXX~~

v Črnomlju dne 25.5.1982

Predsednik izpitne komisije:
mag. dr. Boris Oblak

Žig: Zavod za kulturno prosvetno dejavnost Črnomelj

Strokovna organizacija tečaja

1032-XXX-611-81 O 387-81 Zavod za Grd. zal. Grev. — Obr. 8,47 b

Potrdilo o opravljenem higienskem minimumu, 1982.

Že v sredini šestdesetih let so ugotavljali izobraževalne potrebe v okolju in organizirali izobraževanje za področje kmetijske dejavnosti in turistične delavce. V letu 1994 je izobraževanje za potrebe razvoja turizma ponovno oživelo. Izobraževanje za turistične vodiče po Beli krajini je uspešno zaključilo 18 oseb, program za vodje turističnih campov pa 10 oseb.

Turistični vodniki po Beli krajini, 1994.

Od začetka šestdesetih let pa vse do začetka devetdesetih let je bilo veliko zanimanje za vključevanje v tečaje krojenja in šivanja. Do sredine devetdesetih let se je še izvajal strojepisni tečaj, potem pa je začelo večje število udeležencev vključevati v računalniško izobraževanje.

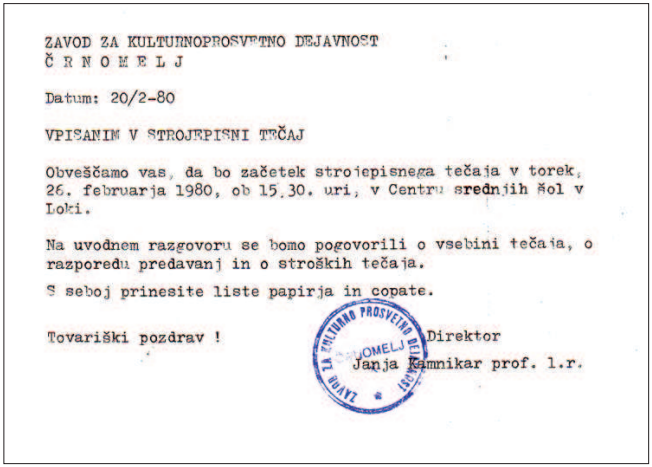

ZAVOD ZA KULTURNOPROSVETNO DEJAVNOST
Č R N O M E L J

Datum: 20/2-80

VPISANIM V STROJEPISNI TEČAJ

Obveščamo vas, da bo začetek strojepisnega tečaja v torek, 26. februarja 1980, ob 15.30. uri, v Centru srednjih šol v Loki.

Na uvodnem razgovoru se bomo pogovorili o vsebini tečaja, o razporedu predavanj in o stroških tečaja.

S seboj prinesite liste papirja in copate.

Tovariški pozdrav !

Direktor
Janja Kamnikar prof. l.r.

Vabilo za tečaj strojepisja, 1980.

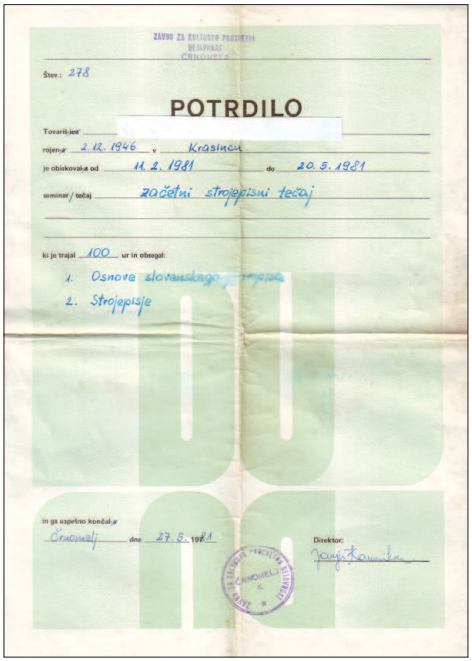

ZAVOD ZA KULTURNO PROSVETNO DEJAVNOST
MESTNI TRG
ČRNOMELJ

Štev.: 278

POTRDILO

Tovariš/ica
rojen/a 2.12.1946 v Krasincu
je obiskoval/a od 11.2.1981 do 20.5.1981
seminar / tečaj začetni strojepisni tečaj
ki je trajal 100 ur in obsegal:
1. Osnove slovenskega jezika
2. Strojepisje

in ga uspešno končal/a
Črnomelj dne 27.5.1981

Direktor:
Janja Kamnikar

Potrdilo o opravljenem strojepisnem tečaju, 1981.

V času od 1997 do 2002 so potekale delavnice aranžiranja daril in izložbenih oken, zlasti ob bližajočih se praznikih, kot so novo leto, valentinovo, dan žena ali materinski dan. Udeleženke so bile predvsem s področja trgovinske dejavnosti in so nova znanja potrebovale pri delu.

Aranžiranje daril, 2002.

4.3 ODPRTOST IN DOSTOPNOST

Dostopnost izobraževanja odraslim udeležencem izobraževanja ZIK razume v fizičnem in programskem smislu. Fizično dostopnost uresničuje z izvajanjem izobraževanja v manjših krajih in vaseh po Beli krajini, kjer se v izobraževanje praviloma vključujejo starejši odrasli in kmečke ženske, v romskih naseljih pri romskih družinah se vključujejo pripadniki romske etnične skupnosti v Beli krajini, v podjetjih in zbornicah se v programe vključujejo njihovi zaposleni.

Dostopnost v programskem smislu pomeni ponudbo programov, ki so koristni in zanimivi za udeležence. Na podeželju se izvajajo predvsem programi usposabljanja za življenjsko uspešnost, študijski krožki in različni splošnoizobraževalni programi s področij zdravja in kulture, v romskih naseljih se izvajajo programi s področij priprave hrane, nege in vzgoje otroka, ureditve doma in okolice, v podjetjih pa praviloma potekajo tečaji tujih jezikov.

Pri odprtosti in dostopnosti kaže poudariti pomen fleksibilnosti glede kraja in časa izvajanja izobraževalnih programov v soglasju z udeleženci. Slednje se obravnava individualno z izdelavo osebnega izobraževalnega načrta in ugotavljanjem že pridobljenih in manjkajočih znanj.

Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU)

Izobraževalni programi Usposabljanje za življenjsko uspešnost (v nadaljevanju UŽU) so javnoveljavni programi namenjeni zviševanju ravni pismenosti odraslih. Razvili so jih na Andragoškem centru Slovenije z namenom, da bi se vanje vključevali manj izobraženi odrasli, saj je nacionalna raziskava pismenosti (IALS – International Adult Literacy Survey, 1998) pokazala, da so z vidika pismenosti le-ti najbolj ranljivi. Glede na različne potrebe in motivacijo odraslih za izobraževanje so na Andragoškem centru Slovenije do sedaj razvili različne UŽU programe, ki jih povezuje t. i. skupno jedro, ki se nanaša na pridobivanje temeljnih spretnosti povezanih s pismenostjo (branje, pisanje, računanje), socialnih spretnosti, načel vseživljenjskega učenja in aktivnega državljanstva ter učenja računalništva. Programi pa se med seboj razlikujejo po specifičnih vsebinah, ki izhajajo iz izobraževalnih potreb in interesov posamezne ciljne skupine. Osmišljanje izobraževanja z izbiranjem privlačnih vsebin in ustreznih metod dela je ključnega pomena pri motiviranju udeležencev za vključitev v izobraževanje. Programe UŽU izvajajo organizacije, ki so vpisane v razvid izvajalcev in imajo usposobljene učitelje. Za udeležence so brezplačni, saj jih sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport in Evropski socialni sklad.

Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj (ZIK) je ena od organizacij, ki je z izvedbo UŽU programov začela že leta 1992, ko je Andragoški center Slovenije na podlagi svojega raziskovalnega dela zasnoval prvi javnoveljavni in splošni izobraževalni program UŽU. Od leta 2006 pa je ZIK vpisan v razvid izvajalcev prenovljenih in izpopolnjenih javnoveljavnih programov UŽU, Izzivi podeželja in Moj korak.

Posamezna izvedba programa Izzivi podeželja ali Moj korak obsega 120 pedagoških ur, kar ne vpliva na motivacijo za vključitev, medtem ko vsebinski sklopi, ki izhajajo iz izobraževalnih potreb in interesov posamezne skupine v programu, udeležence pritegnejo in ohranjajo njihovo motivacijo. Pri pridobivanju udeležencev za programa Izzivi podeželja in Moj korak je ZIK sodeloval z različnimi društvi, organizacijami in podjetji iz lokalnega okolja. Izkazalo pa se je, da ima veliko vrednost, poleg pridobivanja znanj in spretnosti, tudi medsebojno druženje in je le-to pomemben dejavnik, ki vpliva na udeležbo v programu ne glede na njegov obseg.

UŽU – Izzivi podeželja

Prvi program, Izzivi podeželja, je namenjen odraslim, ki živijo na podeželju. V njem naj bi prepoznavali prednosti življenja na podeželju in načine, kako te prednosti izkoristiti za izboljšanje svojega socialnega in ekonomskega položaja. Program Izzivi podeželja je ZIK izvajal v Dragatušu, Črnomlju, na Sinjem Vrhu, v Metliki, Semiču, Gribljah in v Vinici. Na srečanjih so si udeleženci pridobivali nova znanja in obnavljali tista, ki so si jih pridobili že v mladosti. V programu so spoznali vsebine, kot so spreminjanje družine skozi čas, verbalna, neverbalna in pisna komunikacija, zdravje in zdrava prehrana, spoznavali pa so tudi svoje sposobnosti in pomen vseživljenjskega učenja.

Poudarek programa v vseh izvedbah je bil na spoznavanju okolja, v katerem živijo, identificiranju prednosti, pomanjkljivosti, tveganj in razvojnih priložnosti belokranjskega podeželja ter odkrivanju njihove vloge in prispevka pri tem. V nekaterih skupinah so se udeleženci preizkusili tudi v organizaciji kulturnega dogodka, izvedbi lutkovne igrice in skeča. Najbolj priljubljena vsebina v programu pa je bila zagotovo učenje računalništva.

Mojca Frankovič,
mentorica

ŠOLA UŽU-IP

Mi pa v šolo UŽU-IP smo hodile,
da bi kaj se naučile.
Ogled Bele krajine z Biljano smo naredile
in ogleda Črnomlja se udeležile.
Strpnosti in komuniciranja se učile,
na trim stezo smo hodile
in s fitnessom telo krepile,
na predavanja hodile,
pogrinjkov se učile
in igrico uprizorile pa za 29. november v kulturnem domu nastopile,
velik aplavz požele in dobro se imele.
Na računalniške urice hodile,
po internetu se spustile,
dostikrat smo se izgubile,
pa spet s se s pomočjo Mojce nazaj vrnile.
Danes smo pa vse vesele, ker diplomo smo prejele!

Antonija Jerman

Zavodu za izobraževanje in kulturo čestitka za abrahama

Sodelovati z Zavodom za izobraževanje in kulturo Črnomelj pomeni za nas članice Društva kmečkih žena Dragatuš premik v boljšo in lažjo prihodnost. Naše celice, ki so bile že sive od mirovanja, je bilo potrebno zbuditi, spodbuditi v delovanje, v pogon in to ZIK zna in zmore.

Podelitev potrdil udeleženkam programa UŽU Izzivi podeželja v Dragatušu, Mira Garantini (v prvi vrsti druga z desne proti levi), 2007.

Druženje, kulturne aktivnosti, svetovanje, tečaji, izobraževanje odraslih, študijski krožek »Petje nas druži« in veliko bi lahko še naštevali, kaj vse nudi Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj. Postali smo kot ena velika družina, s člani katere se je prijetno družiti, pokramljati, se nasmejati. »Več znaš, več veljaš,« je stari rek, ki še vedno drži in to na ZIK-u Črnomelj tudi upoštevajo. Ob jubileju iskrene čestitke, še veliko lepih, kakovostnih in ustvarjalnih let vam želi DKŽ Dragatuš.

Mira Garantini,
predsednica Društva kmečkih žena Dragatuš

UŽU - Moj korak

UŽU MK
usposabljanje za življenjsko uspešnost
moj korak

Drugi program, to je Moj korak, pa je namenjen osebam, ki si želijo pridobiti znanja in veščine, s katerimi bi se lažje in bolj uspešno spopadale z izzivi, ki jih pred njih postavlja sodobna družba, in tako čim bolj samostojno nastopale v različnih vsakodnevnih življenjskih situacijah.

Program Moj korak je ZIK izvajal petkrat v Črnomlju in enkrat v Metliki. Udeleženci so v njem spoznali pomen vseživljenjskega učenja, učili so se o strpnosti in sprejemanju različnosti, o medijih, spoznavali so okolje, v katerem živijo, njegove naravne in kulturne posebnosti, obiskali so lokalno knjižnico, si ogledali kulturno predstavo, preizkusili so se v različnih športih, pripravi zdravega obroka in urjenju ročnih spretnosti. V programu so se naučili tudi osnov dela z računalnikom.

Obnavljanje in pridobivanje znanj v UŽU programih je potekalo v obliki sproščenega druženja dvakrat do trikrat tedensko.

Mojca Frankovič,
montorica

UŽU-jevke so obiskale črnomaljsko knjižnico, 2009.

Kosilo na hitro, potem pa na ZIK …

Moja mama me zvečer večkrat vpraša, kaj naj naslednji dan skuha za kosilo, ki je pri nas v bistvu že zgodnja večerja. Odgovorim ji, naj bo nekaj 'na hitro'. Seveda jo zanima, kako in kaj je to 'na hitro'. Razložim ji, da moram zvečer nazaj na ZIK, ker predavam, zato moram samo na hitro nekaj pojesti. Ko razčistiva zadevo s hitrim kosilom, se spomni, da ima naslednji dan delavnico kuhanja v okviru UTŽO in je itak do večera ne bo domov. Ko nato končno pridem na to hitro kosilo, me doma pričaka mamim listek z obvestilom, da je šla na delavnico in naj si za kosilo pogrejem segedin ali

Jožica in Biljana Vujović

skuham hrenovke. Odločim se za segedin in odhitim na ZIK, kjer že nekaj let kot učiteljica vodim programa UŽU - IP in UŽU - MK. Večer mi polepša mama, ko mi za pokušino prinese hrano, ki jo je skuhala v popoldanski delavnici. Vedno namreč pripravijo tudi kakšno sladico, ki jo z veseljem pospravim.

Najino življenje tako že kar nekaj let 'kroji' ZIK, določa njegovo dinamiko in poskrbi, da nama ni dolgčas.

Dlje je z ZIK-om povezana mama, saj je aktivna članica UTŽO že od leta 1999. Pri računalniškem tečaju se je pred leti naučila delati z računalnikom, sedaj pa se udeležuje različnih programov, predavanj in delavnic s področja zdravja, pohodništva, kuhanja in sodeluje pri študijskih krožkih. Ko je bila tajnica pri DU Črnomelj, je sodelovala pri pripravi dogodkov v okviru TVU in bila vez med upokojenci in univerzo. Vključevanje v različne programe UTŽO zapolnjuje njen upokojenski vsakdan in ga bogati, saj pridobiva nova znanja, spoznava nove ljudi in neznane kraje v okolici, predvsem pa je pomembno druženje.

Sama sem na ZIK-u najprej opravljala javna dela, nato pa ostala povezana z njim še danes. Ugotovila sem, da me delo na področju izobraževanja odraslih zanima in da je to področje, kjer lahko izrazim svoje pedagoške sposobnosti in smisel za delo z ljudmi. Delala sem v oddelkih OŠ za odrasle, z Romi, udeleženci s posebnimi potrebami, največ pa z upokojenci, kjer so mi zelo prav prišle ravno mamine 'veze'. Mama je bila tista, ki mi je pomagala pri pripravi programov za upokojence, saj sem tako lahko bolje razumela njihove potrebe. Imela sem kar nekaj delavnic v okviru UTŽO, vendar se z mamo še nikoli nisva znašli v vlogah, kjer bi bila ona udeleženka neke delavnice, jaz pa mentorica. Med nama velja namreč tihi dogovor, da se mojih delavnic ne udeležuje, tako da v bistvu niti ne ve, kakšna mentorica sem.

Zadnjih nekaj let z ZIK-om sodelujem kot učiteljica v programih UŽU - IP in UŽU - MK, ki jih uspešno izvajamo po celi Beli krajini. Zadovoljstvo udeležencev in uspešno izpeljani programi so tisto, kar mi daje vzpodbudo za naprej in hrani mojo dušo. Vsaka nova zahteva in potreba udeleženca te namreč ženeta k temu, da iz sebe iztisneš še več in bolje, kot si do tedaj mislil, da zmoreš. Tako so ti programi koristni tudi zame, saj z njimi osebnostno

zorim, se izpopolnjujem, vlagam vase in se učim o področjih, s katerimi se drugače ne bi srečala.
Nisem pa le mentorica, saj kot udeleženka že nekaj let redno obiskujem program telovadbe za zdravje.

Brez ZIK-a bi bilo moje življenje bolj umirjeno, a tudi dosti bolj pusto. Bilo bi manj kosil 'na hitro' in nič sladic za pokušino.

Vsekakor pa ne bi nikoli spoznala toliko različnih ljudi, ki se izobražujejo z različnimi motivi in željami, a istim ciljem, ki ga z mojo pomočjo dosežejo.

Hvala, ZIK-ovke, za vse, kar ste me naučile in kar mi še vedno dajete.

Biljana Vujović, mentorica, predavateljica in udeleženka
Jožica Vujović, udeleženka

Študijski krožki

Na Zavodu za izobraževanje in kulturo Črnomelj potekajo študijski krožki že od leta 1993, odkar so se pojavili v Sloveniji. Študijski krožki so oblika neformalnega učenja, v kateri se zbirajo ljudje, ki se želijo naučiti nečesa novega o določeni temi. So sodobna oblika učenja odraslih, ki poteka v manjši skupini. Projekt razvija in vodi Andragoški center Slovenije, ki spremlja tudi njihovo delovanje, financira pa jih Ministrstvo za šolstvo in šport.

Cilj študijskih krožkov je promocija znanja, ki ga potrebujemo za razvoj, za dejavno vključevanje v sodobno družbo in kot spodbudo za osebni razvoj posameznikov. Teme, ki jih v študijskih krožkih obravnavajo, so najrazličnejše, odvisno od interesov ljudi v okolju.

V devetdesetih letih so člani študijskih krožkov na ZIK-u obravnavali teme s področja prehrane v našem okolju, razvoja turizma, gledališke dejavnosti in petja. V zadnjih letih pa aktivno delujejo študijski krožki, kjer se člani učijo in izmenjujejo znanja ter izkušnje o

zdravi prehrani, zeliščih, belokranjski kulturni dediščini in kulinariki, pomenu gibanja za zdravje ter spoznavajo jezikovne posebnosti v belokranjskem narečju.

Študijski krožek, Gibanje za zdravje, Žeželj pri Vinici, 2007.

V vseh letih so bili najbolj dejavni člani v študijskih krožkih z naslovi: Prehrana v Velikem Nerajcu, Berimo z našimi knjižnimi moljčki, Petje nas druži, Germanizmi v belokranjskem narečju, Kulinarične posebnosti Bele krajine in Spodbujanje gledališke dejavnosti.

Študijski krožek Germanizmi v belokranjskem narečju uspešno deluje že četrto izobraževalno sezono. Rezultat sistematičnega dela je urejena zbirka germanizmov v črnomaljskem narečju z uporabnimi frazami. V letošnjem šolskem letu članice načrtujejo še tehnično obdelavo zbranega gradiva in objavo slovarja germanizmov. Ta študijski krožek se lahko pohvali s posebnim dosežkom, saj je bil po mnenju Andragoškega centra Slovenije izbran med najboljše slovenske študijske krožke v šolskem letu 2002/2003.

S svojim delom želi ZIK spodbujati tudi razvoj podeželja in omogočiti dostopnost izobraževanja različnim skupinam. Pri tem je pomembno sodelovanje s partnerji v okolju. V letu 2008 je tako v sodelovanje s Kulturno-umetniškim društvom Lepa Anka na Preloki organiziral delovanje študijskega krožka Spodbujanje gledališke dejavnosti, s ciljem povezati izobraževanje in kulturo in na ta način ponovno spodbuditi gledališko dejavnost v kraju, kjer je že bogata gledališka tradicija. Na oder so člani krožka postavili igro z naslovom Krivica boli, ki je bila uprizorjena po vseh večjih krajih Bele krajine in doživela lep sprejem pri gledalcih.

Študijski krožek, Spodbujanje gledališke dejavnost, v Kulturnem domu Črnomelj, 2009.

V študijskem krožku Kulinarične posebnosti Bele krajine so članice zbirale stare recepte, slike, ustne informacije o jedeh, ki so bile ali so še poznane v Beli krajini in širše. Sad dela tega študijskega krožka je knjižica starih receptov z naslovom Belokranjske jedi v zadnjem stoletju. V njej so predstavljene jedi, ki so jih pripravljali Belokranjci v zadnjih sto letih. To niso samo jedi starejšega izvora, ampak tudi novejše jedi, ki so se jih učile pripravljati mlade gospodinje v tridesetih letih prejšnjega stoletja na kuharskih tečajih. Te jedi so počasi, z učenjem, začele prihajati na naše mize, zlasti v Črnomlju in njegovi okolici. Uporabna vrednost te knjižice je, da se lahko praktično uporabi v današnji kuhinji.

Knjižica o belokranjski hrani je doživela izredno zanimanje in štiri ponatise, 2007.

KUHARSKA DELAVNICA

Smo gospodinje skup stopile,
da bi spomin si osvežile,
stare recepte poiskale
in na delo se podale.

Prijazna Tončka Škofova
nam animatorica je bila.
Budno njeno je oko
naše delo spremljalo.

Pridno smo kuhale in pekle,
zraven pa še kakšno rekle.
Vse recepte, ki smo jih dobile,
s pridom bomo uporabile.

Bili so štruklji viniški,
za njimi še kočevarski,
ob Pustu se krofi cvrli so,
postno hrano jedle smo.

Krača v kruhovem je testu
našla na mizi svoje mesto.
Jajca, hren in črnomaljska fila
velikonočna so bila jedila.
In za konec še kozarec vina,
saj bile smo družba fina,
je sezona kuharska
s tem zaključena bila.

Vera Jakša

V Adlešičih poteka študijski krožek Vezenje v Beli krajini, ki ga ZIK izvaja v sodelovanju s Krajinskim parkom Kolpa. Članice vezejo, zbirajo različne izdelke, stare slike, ustne vire in zapise o vezenju. Cilj krožka je ohranjanje in spodbujanje vezenja v okolju, priprava razstav izdelkov in izdaja knjižice o vezenju pri nas.

Na ZIK-u že vrsto let ponujajo odraslim različne programe splošnega izobraževanja, tako tudi študijske krožke, saj je poslanstvo organizacije vseživljenjsko učenje za vse in vsakogar, ki se rad uči in spreminja. Porajajo se vedno nove ideje, želje in področja učenja. Odrasli se pri tem učijo drug od drugega, izmenjujejo znanja in izkušnje. Zlasti pa je pomembno, da se člani družijo in naredijo kaj koristnega za svoj kraj in druge ljudi.

Šola za starše

Šola za starše je bila prvič organizirana v šolskem letu 2000/01. Namenjena je staršem predšolskih in šolskih otrok, vzgojiteljem, učiteljem in šolskim svetovalnim delavcem. Pri organizaciji predavanj in delavnic ZIK sodeluje z vrtci in šolami v Beli krajini.

Z igro do znanja, Šola za starše, 2007.

Šola za starše poteka v obliki srečanj s strokovnjaki s področja pedagogike, psihologije in zdravstva. Starši pridobivajo nova znanja in izmenjujejo izkušnje s področja vzgoje, komunikacije, medsebojnih odnosov, gibanja in zdravega prehranjevanja, priprave na vstop v šolo in premagovanja učnih težav.

Ob izvajanju delavnic in predavanj pa se starši, skupaj s svojimi otroki, vključujejo tudi v program Telovadimo skupaj z našimi otroki, kjer se ob raznih vajah in igrah razgibavajo in družijo.

V letu 2009 je bil program Šole za starše razširjen v program Družinskega svetovalnega centra, ki je namenjen razvijanju dobrih odnosov, brez nasilja in temelječih na zaupanju, sprejemanju, spoštovanju in nudenju pogojev za razvijanje občutka lastne vrednosti ter prepoznavanju, izražanju in obvladovanju težav.

Izobraževanje sofinancirata Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in Občina Črnomelj.

4.4 ENAKE MOŽNOSTI IN SOCIALNA VKLJUČENOST

Raziskava Poklicno informiranje in svetovanje za Rome (PISR), ki jo je izvedel ZIK Črnomelj skupaj z devetimi partnerji v letu 2006, je pokazala, da je v Jugovzhodni regiji Slovenije preko 90 % Romov med 15. in 45. letom starosti brezposelnih, več kot 80 % jih nima dokončane osnovne šole in 60 % jih nima želje po spreminjanju svojega položaja v smislu vključevanja v izobraževanje ali zaposlovanje. Intervjuvanci (40 %), ki so izrazili željo, da bi se izobraževali, so izpostavili poklice, ki jih zanimajo. Moški bi se izobraževali v poklicih, kot so voznik, avtomehanik, gozdni ali gradbeni delavec, ženske so se odločale za tipično ženske poklice, kot so kuharica, frizerka, šivilja, čistilka.

Romi so razpoznani kot potencialno diskriminirana skupina, ker praviloma prezgodaj zapuščajo šolo in niso konkurenčni na trgu delovne sile. So neizobraženi, kar je vzrok za njihovo socialno izključenost. Za Rome je potrebno načrtovati izobraževalne programe, ki prispevajo k dvigu njihove izobrazbene ravni, splošnoizobraževalne programe, ki spodbujajo večje vključevanje v družbeno in politično življenje, in svetovanje, ki jim pomaga pri pridobivanju potrebnih kompetenc za samostojno delovanje in bivanje, neodvisno od družbene in institucionalne pomoči. V programe je smiselno vnašati elemente romske kulture.

Raziskava Sprejemanje različnosti – korak do pravične družbe, ki jo je Zavod za izobraževanje in kulturo izvedel v okviru Evropskega leta enakih možnosti za vse (ELEM) v letu 2007, je upoštevala šest osebnih okoliščin, ki so lahko podlaga za diskriminatorni

položaj v družbi, to je neenako obravnavo. Glavne ugotovitve raziskave kažejo, da so nosilci moči, tako delodajalci kot politiki, izrazili stališče, da so v slovenski družbi najbolj diskriminirane istospolno usmerjene osebe in da je najmanj diskriminacije po spolu. Oboji ocenjujejo, da je na drugem mestu od šestih okoliščin diskriminacija na podlagi starosti, tretje, četrto in peto mesto zasedajo možne oblike diskriminacije na podlagi narodnosti, vere ali invalidnosti, med katerimi ni signifikantnih razlik.

Na podlagi izsledkov raziskave daje ZIK poudarek programom, ki spodbujajo strpnost, dialog, enake možnosti za vse in socialno vključenost marginalnih skupin. Poseben poudarek daje naslednjim ciljnim skupinam: starejšim odraslim, Romom, odraslim s posebnimi potrebami, kmečkim ženskam in priseljencem.

Izobraževanje Romov

ZIK se ukvarja z razvojem izobraževalnih programov in projektov za potrebe Romov v Beli krajini bolj intenzivno od leta 2000.

Največji poudarek daje izobraževanju, usposabljanju in svetovanju z namenom, da bi pripadniki romske skupnosti postali samostojni in odgovorni člani družbe. V sodelovanju z romskimi društvi in predstavniki strokovne javnosti ugotavlja izobraževalne potrebe Romov, jim prilagaja ponudbo programov in ustvarja pogoje za pridobivanje takšnih znanj, ki bodo prispevala k večjemu zaposlovanju Romov.

Kuhanje z Romi v učilnici OŠ Mirana Jarca Črnomelj, 2003.

ZIK si prizadeva ponujati Romom različne oblike informiranja, svetovanja in izobraževanja, ker povezuje revščino in socialno odvisnost Romov z njihovo neizobraženostjo.

Metoda dela z Romi je prilagojena ciljni skupini, ki potrebuje veliko dodatne motivacije za vključevanje v različne izobraževalne programe. Poudarek pri delu z romsko populacijo je bil na strokovni pomoči Romom pri prijavljanju društev na javne razpise, svetovanju pri izpolnjevanju različnih obrazcev in usmerjanju pri komunikaciji z institucijami. Izobraževanje je potekalo na sedežu ZIK-a in v romskih naseljih pri romskih družinah. Izobraževalne programe je sofinanciralo Ministrstvo za šolstvo in šport.

Prireditev ob svetovnem dnevu Romov, Kulturni dom Črnomelj, 2002.

V letu 2001 se je ustanovilo romsko društvo Rom Črnomelj, kateremu so sledila še nova društva. ZIK je pomagal društvom pri organizaciji in izvedbi izobraževalnih programov in kulturnih dogodkov, vključeval jih je v projekte, pomagal pri prijavah na javne razpise, prispeval k senzibilizaciji javnosti o pomenu izobraževanja Romov (radijske in TV oddaje, objave v tiskanih medijih).

Istega leta je v okviru projekta Phare organiziral odmevno mednarodno konferenco o izobraževanju Romov, ki so se je udeležili strokovni delavci iz Slovenije, Italije, Romunije in Makedonije.

ZIK je s svojim strokovnim delom prispeval k pozitivni promociji izobraževanja Romov s predlogi za nagrade Andragoškega centra Slovenije, razvijal je strokovno sodelovanje s strokovnjaki romologi, šolami, strokovnimi institucijami (Zavod za šolstvo,

Nogometna tekma med varovanci VDC-ja Črnomelj in udeleženci ZIK-ove osnovne šole za odrasle, 2003.

Urad varuha človekovih pravic, Inštitut za narodnostna vprašanja, Urad za narodnosti), Zvezo Romov Slovenije, Forumom romskih svetnikov, romskimi društvi in romskimi aktivisti. Pomemben prispevek je dal na področju raziskav o položaju Romov. Izpostavimo lahko raziskavo Poklicno informiranje in svetovanje za Rome - PISR. Le-ta je edinstvena po tem, da so bili intervjuvanci Romi v velikem vzorcu skoraj 800 oseb.

Intervju s predsednikom romskega društva Rom, Antonom Hudorovcem

Kako ste povezani z ZIK-om oziroma izobraževanjem za odrasle?

Z ZIK-om me povezuje dolgoletno uspešno sodelovanje. Na ZIK-u sem končal osnovno šolo za odrasle. Kot predsednik romskega društva Rom Črnomelj sem aktivno sodeloval v projektu Poklicno informiranje in svetovanje za Rome – PISR kot član projektne skupine. Bil sem član delovne skupine za pripravo kataloga standardov strokovnih znanj in spretnosti za usposabljanja: romski pomočnik/romska pomočnica in romski koordinator/romska koordinatorica. Z ZIK-om redno sodelujemo pri organizaciji in izvedbi prireditev ob svetovnem dnevu Romov. Trenutno sem udeleženec programa Računalniška pismenost za odrasle.

Kakšen je po vašem mnenju odnos Romov do izobraževanja?

Še vedno je preveč tistih, ki se slabo odzivajo na možnosti izobraževanja in napredek v širšem pomenu besede. Ko otrok naredi osnovno šolo, se lahko zaposli in začne misliti na prihodnost, si uredi bivalne razmere, se vključi v družbo. V zadnjih desetih, petnajstih letih tudi sam opažam pozitivne spremembe, predvsem pri Romih, ki gredo s časom naprej. Tudi

v romskih družinah znanje in izobrazba počasi postajata vrednoti. Tudi sam se trudim biti dober vzgled in motivirati Rome za bolj aktivno vključitev v aktivno državljanstvo.

Kateri program, ki ga izvaja ZIK, je po vaši oceni najbolj primeren in koristen za Rome?

Glede na to, da dajem izobraževanju velik pomen, bi rekel osnovna šola za odrasle. Program daje možnost tistim Romom, ki so izpadli iz rednega šolanja, da pridobijo osnovnošolsko izobrazbo. Osnovna šola je osnovni pogoj za zaposlitev in dobra popotnica za nadaljnje šolanje. Iz osebne izkušnje ocenjujem, da je tudi računalništvo zelo priporočljivo za vse, saj brez osnovne računalniške pismenosti ne moreš funkcionirati v današnjem času.

Kako ocenjujete vlogo ZIK-a na področju sodelovanja z romsko skupnostjo v Beli krajini?

Pomembno vlogo ZIK-a vidimo že pri ustanovitvi belokranjskih romskih društev. ZIK nam nudi pomembno podporo pri delovanju, pri prijavah na javne razpise, poročanju, svetovanju in pripravi in organizaciji dogodkov. ZIK nam je vedno v pomoč tudi pri oblikovanju predlogov za izboljšanje položaja romske skupnosti. Nam samim bi zelo težko uspelo.

Kaj si želite v prihodnje?

Želim si, da bi ZIK še naprej ostal pomembna podpora romskim društvom in posameznikom na področju izobraževanja in izboljšanja položaja nasploh. Želim si tudi več partnerskega sodelovanja z vsemi institucijami, ki lahko vplivajo na izboljšanje položaja romske skupnosti. Predvsem si želim, da bi se ustanovil informativni center za Rome, kjer bi imeli svoje prostore za sestanke, za različna izobraževanja, kulturne dogodke. Po drugi strani pa si želim, da bi tudi Romi spremenili način razmišljanja in sami postali bolj aktivni pri ustvarjanju pogojev za izboljšanje svojih življenjskih razmer.

Izobraževanje udeležencev s posebnimi potrebami

ZIK Črnomelj pri izvajanju izobraževanja za udeležence s posebnimi potrebami sodeluje z Varstveno-delovnim centrom Črnomelj in društvom Sožitje Bela krajina. Pestrost programov je vsako leto večja, tudi krog udeležencev se širi.

Oblikovanje gline se je vedno zaključilo z razstavo lepih izdelkov, 2001.

Računalništvo je tudi zame, 2007.

Osebe s posebnimi potrebami ustvarjajo v likovnih delavnicah, izdelujejo izdelke iz gline na lončarskem vretenu, ohranjajo belokranjske plese, se učijo angleščine in računalništva, kuhajo različne jedi, preizkušajo pa se tudi v pripravi lutkovnih igric in gledaliških predstav. Svoje znanje zelo radi pokažejo na različnih prireditvah in srečanjih. V letu 2006 so z mentorji pripravili gledališko predstavo »O ptički, ki je ukradla zlato jabolko«. Sodelovali pa so tudi v lutkovnih igricah »Kako je Črnomelj dobil ime?« in »Mojca Pokrajculja«. Ob tem so razvijali svoje sposobnosti vživljanja in igranja različnih vlog ter izdelovali sceno, kostume in lutke.

Sredstva za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami ZIK pridobi na podlagi prijav na javne razpise Ministrstva za šolstvo in šport in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Izobraževanje oseb s posebnimi potrebami podpira tudi Občina Črnomelj.

Izobraževanje omogoča, da udeleženci razvijajo svoje sposobnosti in ustvarjalnost ter prispeva k dvigu kakovosti življenja. Poudarek je tudi na premagovanju družbene izključenosti oseb s posebnimi potrebami, ki niso zaposlene in ostajajo v družinskem okolju. Preko neformalnih oblik druženja in izobraževanja so tako v programe vključene tudi družine oseb s posebnimi potrebami.

Univerza za tretje življenjsko obdobje (UTŽO)

ZIK Črnomelj od leta 1998 organizira različna predavanja in delavnice za starejše odrasle. Prva izobraževalna ponudba je obsegala le dva izobraževalna programa: Ohranjanje in razumevanje zdravja in Umetnostno zgodovino Bele krajine. Univerza za tretje življenjsko obdobje (UTŽO) je bila ustanovljena jeseni leta 1999, kot poslovna odločitev organizacije, da razvija izobraževanje za ranljive skupine, kamor uvrščamo tudi starejše odrasle. Od tedaj je zanimanje za vključitev v izobraževanje starejših odraslih vsako leto večje.

Ustanovitev Univerze za tretje življenjsko obdobje, zaključna prireditev Učimo se od starejših, Kulturni dom Črnomelj, 1999.

Danes se udeleženci vključujejo v različne programe jezikovnega, računalniškega izobraževanja, ustvarjalne delavnice, kot so slikanje na platno, svilo, steklo, oblikovanje iz različnih materialov, kvačkanje in klekljanje. Veliko je zanimanje za programe s področja gibanja, zdravja, zdravega prehranjevanja, sporazumevanja in osebne rasti. V okviru dejavnosti UTŽO se ponujajo tudi programi s področja ohranjanja belokranjske kulturne in naravne dediščine. V zadnjih letih je veliko interesa predvsem za programe s področja informacijsko-komunikacijske tehnologije in zdravja. Vsako leto člani UTŽO sodelujejo

tudi pri izvedbi aktivnosti v okviru Tedna vseživljenjskega učenja, vključujejo pa se tudi v študijske krožke. Svoje delo predstavijo javnosti na različnih razstavah in predstavitvah.

Pri organizaciji izobraževanja za starejše odrasle ZIK sodeluje tudi z društvi upokojencev in društvi kmečkih žena, ki delujejo v okolju. Razvojna vizija organizacije je širjenje izobraževanja odraslih po Beli krajini, tudi v ruralno okolje, zato se to izvaja tudi v manjših krajih Bele krajine in vaseh. Izobraževanje starejših je sofinancirano s strani Ministrstva za šolstvo in šport v okviru javnega razpisa za sofinanciranje izobraževanja odraslih in Občine Črnomelj.

Slikanje na steklo, 2007.

Starejši odrasli, ki se vključujejo v izobraževanje, s tem razvijajo nove potrebe po znanjih, aktivno preživljajo svoj prosti čas, postajajo samozavestnejši, uspešnejši je medgeneracijski dialog, znanja znajo uporabljajo v svojem življenju in bolj skrbijo za fizično ter psihično zdravje. Izobraževanje jim nudi možnosti za bolj kakovostno in dejavno življenje v tretjem življenjskem obdobju.

☺ V drugi polovici marca je nepričakovano ponovno zapadel debel sneg. Za udeležence Univerze za tretje življenjsko obdobje so na ZIK-u imeli načrtovani dve predavanji: »Eskimsko druženje« in »Depresija pri starejših«. Predavateljica za »Eskimsko druženje« je zaradi bolezni in vremenskih razmer tik pred zdajci odpovedala predavanje.
Organizatorica izobraževanja na ZIK-u je sodelavkam prenesla informacijo: »Zaradi snega Eskimov ne bo, bo pa depresija.«

4.5 PARTNERSKO POVEZOVANJE IN SODELOVANJE

ZIK-ovo področje dela je neločljivo povezano z različnimi partnerji na lokalni in nacionalni ravni. Partnersko sodelovanje je predvideno v razpisnih pogojih večine projektov, kar se je izkazalo kot najbolj kakovostna oblika medsebojne izmenjave znanj, izkušenj in dobrih rezultatov. ZIK-ovi partnerji so občine, javni zavodi, podjetja, zbornice, društva, posamezniki. Združujejo se glede na vsebino projekta in načrtovane vire financiranja.

ZIK je ena redkih organizacij v belokranjskem prostoru, ki ima tako pestro partnersko sodelovanje, v vsebinskem smislu in obsegu partnerskih organizacij. To je povezano z njeno dejavnostjo na področju izobraževanja odraslih in kulture.

V nadaljevanju je naštetih nekaj organizacij, s katerimi je ZIK v zadnjih petdesetih letih imel najbolj živahno sodelovanje na področju izobraževanja odraslih:

- Občina Črnomelj (sofinanciranje izobraževalne in kulturne dejavnosti, urejanje prostorske problematike za izobraževanje odraslih, prenos lastništva in prenova Kulturnega doma Črnomelj)
- Ministrstvo za šolstvo in šport (sofinanciranje dejavnosti izobraževanja odraslih, sofinanciranje strokovnega delavca, sofinanciranje osnovne šole za odrasle, sofinanciranje nabave računalniške opreme)
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (sofinanciranje različnih projektov)
- Andragoški center Slovenije (novi projekti, izobraževanje andragoških delavcev, svetovanje in raziskave)
- Državni izpitni center (področje tujih jezikov, poklicna matura za srednjo šolo, nacionalno preverjanje znanja za osnovno šolo, sodelovanje ZIK-ovih strokovnih delavk v državni komisiji za poklicno maturo in v ekspertni skupini)
- Zveza ljudskih univerz Slovenije (urejanje statusnih in strokovnih vprašanj, zastopanje interesov zavoda, podpora pri strokovnih in pravnih vprašanjih)
- Zavod RS za šolstvo (katalog obveznih izbirnih vsebin za srednješolce v šolske letu 1992/93, katalog stalnega strokovnega spopolnjevanja v letih 2001-2003, sodelovanje glede osnovne šole za odrasle, sodelovanje na strokovnih srečanjih)

- Višješolske in visokošolske organizacije (Inter-es za program ekonomist, Filozofska fakulteta za slovenščino kot drugi/tuj jezik, Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani za program visoka poslovna šola, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani za program predšolska vzgoja, Državni izpitni center za tuje jezike)
- Osnovne šole in vrtci v Beli krajini (Osnovna šola Mirana Jarca Črnomelj, Osnovna šola Loka Črnomelj, Osnovna šola Metlika, Osnovna šola Belokranjskega odreda Semič, Vrtec Črnomelj, vse druge osnovne šole za strokovno sodelovanje, najemanje prostorov, izvajanje projektov)
- Srednja šola Črnomelj (strokovno in kadrovsko sodelovanje, najemanje prostorov)
- Dom starejših občanov Črnomelj (priprave za nacionalno poklicno kvalifikacijo socialni oskrbovalec, projektno povezovanje)
- Varstveno-delovni center (usposabljanje odraslih s posebnimi potrebami)
- Zavod RS za zaposlovanje (javna dela, izobraževanje in usposabljanje brezposelnih, pripravništvo zaposlenih)
- Centra za socialno delo Črnomelj in Metlika (izobraževanje Romov, družbeno koristno delo)
- Podjetja in zbornice (iz Črnomlja: Danfoss Compressors, Livar, Begrad, Esol, Eki, Sun Roller, Obrtna zbornica, iz Metlike: Kolpa in Komet in semiška Iskra)
- ViDIT, Informacijske Tehnologije Vladimir Domjan s. p. (vzdrževanje računalniške opreme)
- Društva (upokojenska, kmečkih žena, invalidska, romska, Sožitje, društvo za samopomoč).

Mednarodno sodelovanje se je pričelo v zgodnjih devetdesetih, obisk slovenske delegacije Zveze ljudskih univerz Slovenije v Nemčiji, 1992.

Med partnerskimi organizacijami je še veliko takšnih, ki v tem zborniku niso omenjene. ZIK je z njimi uspešno sodeloval na različnih področjih, vendar za krajši čas in v manjšem obsegu.Partnersko sodelovanje je še posebej okrepilo vključevanje ZIK-a v nacionalne in mednarodne projekte. Ena prvih izkušenj je bil projekt Phare konec devetdesetih let 20. st., ki je med razpisnimi pogoji predvideval povezovanje čim večjega števila akterjev v okolju in širše.

Izobraževanje mladih brezposelnih v Sloveniji - Phare

ZIK Črnomelj se je v prvi večji mednarodni projekt vključil leta 1999. V sodelovanju z italijansko nevladno organizacijo Nuova frontiera je izvajal projekt z naslovom »Izobraževanje mladih brezposelnih v Sloveniji«. Projekt je financirala Evropska komisija v okviru programa Phare in Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. V okviru projekta, ki je trajal do polovice leta 2001, je potekalo računalniško izobraževanje brezposelnih oseb, za romske ženske je potekalo izobraževanje s poudarkom na enostavnih delih (kuhanje, vzdrževanje čistoče). Moški del romske populacije pa se je udeležil izobraževanja v okviru enostavnih gradbenih del s poudarkom na zidanju. Izobraževanje je potekalo v romskih naseljih v Beli krajini.

Mednarodna konferenca Izobraževanja Romov ob zaključku projekta, Črnomelj, 2001.